

UiO : **Det juridiske fakultet**

Pressens eksponering av barn

Kandidatnummer: 647
Leveringsfrist: 25.04.2018
Antall ord: 17 998

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING.....	1
1.1	Tema og aktualitet.....	1
1.2	Avgrensninger og presiseringer	2
1.3	Metodiske utfordringer ved rettskildebildet	3
1.4	Den videre fremstilling.....	4
2	RETTLIGE UTGANGSPUNKTER.....	5
2.1	Innledning	5
2.2	Menneskerettighetene.....	5
2.2.1	Innledning	5
2.2.2	Ytringsfrihet.....	6
2.2.3	Privatlivsvernet	8
2.2.4	Barns rettigheter	9
2.2.5	Konflikten mellom ytringsfriheten og privatlivsvernet.....	13
2.3	Andre internrettslige regler.....	16
2.3.1	Ordinærlovgivningens privatlivsvern.....	16
2.3.2	Felles rettsstridsvurdering.....	17
2.3.3	Samtykke som vilkår eller som frifinnelsesgrunn.....	18
2.3.4	Særlovgivning som gjelder barn	19
2.4	Oppsummering.....	20
3	NÅR ER BARNETS SAMTYKKE TILSTREKKELIG?	21
3.1	Problemstilling	21
3.2	Kravet til samtykkekompetanse	22
3.3	Når kan barnets adferd utgjøre et samtykke?.....	24
3.4	Informert samtykke med tilstrekkelig rekkevidde	25
3.5	Oppsummering.....	26
4	NÅR ER FORELDRENE SAMTYKKE TILSTREKKELIG?.....	27
4.1	Problemstilling.....	27
4.2	Fratatt foreldreansvar eller omsorgsovertakelse	28
4.3	Barnets nektelseskompetanse.....	28
4.4	Samtykke fra kun én forelder.....	29
4.5	Hensynet til barnets beste og barnets særlige behov for privatlivsvern.....	30
4.6	Oppsummering.....	31
5	PRESSENS RETT TIL Å EKSPONERE BARN.....	32
5.1	Problemstilling.....	32
5.2	Samtykke som frifinnelsesgrunn.....	33
5.2.1	Bevisbyrden	33
5.2.2	Beviskrav	33
5.3	Rettsstridsvurderingen.....	34
5.3.1	Allmenn interesse.....	35
5.3.2	Den omtalte tidligere adferd.....	38
5.3.3	Innhold, form og konsekvenser av publiseringen	39

5.3.4	Pressens innsamling av materiale og ytringens troverdighet.....	41
5.3.5	Sanksjonsintensitet	43
5.3.6	Oppsummering.....	43
6	AVSLUTNING	45
6.1	Sammenfatning	45
6.2	Gir regelverket et tilstrekkelig godt vern for barn?.....	46
	LITTERATURLISTE	48

1 Innledning

1.1 Tema og aktualitet

Oppgavens hovedproblemstilling er å vurdere ytringsfrihetens rekkevidde i mediasaker om barn. Dette reiser spørsmål om spenningsforholdet mellom pressefriheten og barnets personvern. I oppgaven vil det redegjøres for hvordan norsk intern rett har tatt høyde for denne potensielle rettighetskonflikten og hvordan reglene må ses i sammenheng med internasjonale menneskerettigheter. I nær tilknytning til spørsmålet om rettighetskollisjon finner vi *samtykke* som rettslig fenomen. Et samtykke til eksponering vil kunne være av avgjørende betydning for pressens adgang til å publisere opplysninger om privatpersoner, og særlige problemstillinger aktualiseres der den omtalte er et barn. Problemstillinger om samtykke vil derfor utgjøre en sentral del av oppgaven.

I dagens samfunn er privatpersoner i besittelse av flere ytringskanaler enn noensinne. Sosiale medier har gjort det dagligdags med informasjonsdeling og bloggere lever av å eksponere seg selv og andre mennesker. Delingskulturen som i dag eksisterer tilsier at folk i dagens samfunn er mindre fremmed for å eksponere seg selv og å bli eksponert. En naturlig følge av dette vil også være en større tilbøyelighet for å benytte massemediene som ytringskanal, eksempelvis ved alvorlige barnevernssaker. Der barn er involvert i alvorlige nyhetsaker utfordres sterke personvern hensyn, og spenningsforholdet mellom ytringsfrihet og personvern intensiveres.

Pressens overtramp når sjeldent frem til det norske rettssystemet. Normalt avgjøres kritikkverdige publisering av pressens eget selvdømmesystem, Pressens Faglige Utvalg (PFU). PFU har som mandat å «(...) overvåke og fremme den etiske og faglige standard i norsk presse».¹ Disse sakene blir ikke vurdert etter lovverket, men etter de presseetiske retningslinjer som følger av Vær Varsom-plakaten. Et slikt system er ikke særegent for Norge og i følge Norsk Presseforbund er et selvdømmesystem nødvendig for å ivareta prinsippet om pressens frihet og uavhengighet.² I 2017 endte 65 av 280 behandlede klager opp med fellelse i form av brudd eller kritikk. Elleve av disse fellelsene gjaldt mediens omtale av barn.³ At pressen begår etiske overtramp overfor barn, samt det forhold at sakene ikke blir gjenstand for rettslig prøving, gjør det særlig interessant å se hvordan overtramp fra pressen stiller seg rettslig.

Handlingsrommet som eksisterer mellom pressefriheten og barnets personvern beror på et fragmentert rettskildetilstand og det er lite juridisk teori som belyser problematikken der det er

---

¹ Norsk Presseforbund (a).

² Norsk Presseforbund (b).

³ Norsk Presseforbund (c).

pressen og barn som er rettighetssubjekter. Dette aktualiserer et behov for en helhetlig fremstilling av gjeldende rett.

1.2 Avgrensninger og presiseringer

Oppgaven vil kun omhandle retten til å publisere materiale pressen allerede er i besittelse av. Det avgrenses således mot regler om innsyn og offentlighet. Oppgaven har ikke som formål å løse alle potensielle situasjoner. Et formål er imidlertid å belyse hvordan ytringsfriheten og personvernet er søkt balansert gjennom lovverket og hvordan rettighetene må avveies mot hverandre der de havner i potensiell konflikt.

Fremstillingen vil i hovedsak ha et rettsdogmatisk perspektiv. Vurderingene vil imidlertid kunne bære preg av rettspolitiske betraktninger, ettersom menneskerettslige avveininger ikke alltid er gitt for alle situasjoner. Siden gjeldende rett er preget av et fragmentert rettskildesbilde, vil en av oppgavens intensjoner være å gi et holistisk bilde av dagens regelverk. En slik fremstilling vil naturligvis gå på bekostning av detaljnivået.

Oppgavens tema knytter seg til sentrale menneskerettigheter hentet fra flere rettslige grunnlag. Hovedfokus vil være rettet mot det rettighetsvern som følger av Grunnloven, EMK og Barnekonvensjonen. Paralleller i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter og EUs Charter om grunnleggende rettigheter vil av plass- og tidshensyn ikke behandles.

Oppgaven vil ta for seg *pressens* omtale av barn. Med et slikt perspektiv vil det være publisistens ytringsfrihet som er gjenstand for vurdering og ikke ytringsfriheten til en eventuell opprinnelig yrter. En eventuell mulighet for ansvarliggjøring av foreldre som krenker barns personvern ved å ytre seg gjennom pressen vil eksempelvis ikke behandles.

Med «pressen» menes kun redaktørstyrte medier. Det avgrenses derfor mot alle former for uredigerte medier. Begrepskombinasjonen «pressens eksponering» vil i denne fremstillingen omfatte alle publiseringsformer, herunder på nett og i trykt form. Med «eksponering av barn» siktes det i første rekke til publisering av *private opplysninger* om barn. Med dette mener jeg alle opplysninger som faller innunder privatlivsvernet som menneskerettighet. Begrepet «personvern» kan etter sin ordlyd ha et større innhold enn begrepet «privatlivsvern». I denne fremstillingen vil imidlertid begrepene anvendes som synonymer og med et innhold som svarer til innholdet i EMK art. 8 og Grunnloven § 102.

1.3 Metodiske utfordringer ved rettskildebildet

Det forhold at rettskildebildet er fragmentert og uoversiktlig skaper visse metodiske utfordringer. Denne uklarheten forsterkes ytterligere av at norsk rett generelt har et lite tilfang av rettspraksis på området. Disse forholdene kan gjøre det vanskelig å identifisere rettighets-, plikts-, og ansvarssubjekter, samt hvilke håndhevingsmuligheter rettssystemet legger opp til. Det at oppgavens tema særlig retter seg mot barn som rettssubjekt er et ytterligere kompliserende element i denne sammenheng. En særlig utfordring er at reglene normalt gis en generell utforming, og at lovgiver ikke alltid har barnets sårbare stilling for øyet. Generelle regler må av denne grunn til enhver tid leses i lys av det særskilte vern som barn er gitt etter andre regelsett.

Rettskildebildet er preget av regelsett på ulike plan, hvor menneskerettighetene og yrkesetiske normer kan utpekes som de to ytterpunkter. Selv om yrkesetiske normer ikke er regler i juridisk forstand, er systemet i Norge langt på vei lagt opp til at tvister skal løses i pressens eget selvdømmesystem, PFU. Dette innebærer at de fleste konflikter mellom yringsfrihet og privatlivets fred i praksis avgjøres og håndheves av Norsk Presseforbund. De presseetiske normene kan således sies å ha stor praktisk betydning for mange konkrete saker.

I Høyesterett finner vi flere eksempler på at domstolen har sett hen til presseetiske normer og avgjørelser i PFU.⁴ Analyser av nyere høyesterettspraksis tilsier imidlertid at presseetikken tillegges liten rettskildemessig vekt.⁵ EMD viser i sine avgjørelser relativt hyppig til «ethics of journalism». Hovlid har i sine analyser konkludert med at dette først og fremst er en henvisning til EMDs egne vurderinger om presseetikk og aktsom journalistikk, og at dette ikke kan tas til inntekt for at Høyesterett *skal* ta PFUs presseetiske normer i betraktning.⁶ Jeg er enig i dette og legger til grunn at presseetikken *kan* tjene som relevant rettskildefaktor, men med liten rettskildemessig vekt. Presseetiske normer og praksis fra PFU vil i utgangspunktet gis begrenset plass i den videre fremstillingen. Det er likevel viktig å ha klart for seg hvilken funksjon PFU spiller på området, samt at manglende korrespondanse mellom jussen og etikken kanskje kan bidra til mer usikkerhet om hva som er gjeldende rett.

---

⁴ Se eksempelvis Rt. 2007 s. 687 (Big Brother) (avsnitt 84).

Se også Hovlid (2017) side 271–277 der forfatteren gir oversikt over Høyesteretts bruk av presseetikken.

⁵ *ibid* side 279.

⁶ *ibid* side 274.

1.4 Den videre fremstilling

I kapittel 2 vil det redegjøres for oppgavens rettslige utgangspunkter. For å gi en best mulig oversikt vil disse fremstilles i to hoveddeler, henholdsvis i punkt 2.2 om menneskerettighetene og punkt 2.3 om andre internrettslige regler. I kapittel 3 vil det vurderes når barnet kan samtykke til publisering, mens det i kapittel 4 vil vurderes når foreldrene kan samtykke til publisering på vegne av barnet. Pressens rett til å eksponere barn drøftes i kapittel 5. I punkt 5.2 vil det i denne sammenheng sies noe om bevisreglene som gjelder ved vurderingen av om samtykke skal virke frifinnende for pressen, mens rekkevidden av ytringsfriheten vil belyses nærmere i punkt 5.3 gjennom den avveiningen som skal skje mellom ytringsfriheten og personvernet. I oppgavens avsluttende del vil det gis en sammenfatning under punkt 6.1, samt noen rettspolitiske betraktninger under punkt 6.2.

2 Rettslige utgangspunkter

2.1 Innledning

Som tidligere påpekt befinner vi oss på et område hvor rettskildebildet er fragmentert. Det er ikke én bestemmelse eller én lov som regulerer oppgavens tema. Det er likevel mange regler som *kan* være av betydning og en helhetlig fremstilling av temaet fordrer derfor at reglene både ses og settes i sammenheng med hverandre. På bakgrunn av dette finner jeg det hensiktsmessig å behandle parallelle menneskerettighetsbestemmelser i fellesskap. Målet vil fortrinnsvis være å gi et helhetlig bilde av de hensyn som begrunner de ulike rettighetene, fremfor en detaljert beskrivelse av hva som ligger i de enkelte bestemmelsene. Dette har sammenheng med at det er de underliggende hensyn og begrunnelser som ligger til grunn for den avveining som skal foretas der det foreligger kolliderende menneskerettigheter. Den ordinære lovgivningen vil fremstilles tematisk for å belyse hvordan menneskerettighetene er søkt ivaretatt gjennom lovgivningen. Dette vil også bidra til å belyse hvilke prosessuelle virkemidler rettssubjektene har for håndhevelse av sine rettigheter. Ulovfestet personvern vil ikke behandles, da det må anses høyst usikkert om en slik regel har rettslig betydning ved siden av det generelle personvernet som nå er grunnlovfestet.⁷

2.2 Menneskerettighetene

2.2.1 Innledning

Grunnlovens menneskerettighetskatalog er sterkt inspirert av internasjonale menneskerettigheter, og det forutsettes gjennomgående i forarbeidene at bestemmelsene skal tolkes i lys av internasjonale menneskerettigheter.⁸ I forbindelse med grunnlovsreformen ble det også inntatt en bestemmelse i GrL. § 92 som slår fast en plikt for staten til å «respektere og sikre menneskerettighetene slik de er nedfelt i denne grunnlov og i for Norge bindende traktater om menneskerettigheter». Selv om ordlyden kan tilsi det, er det ikke slik at de internasjonale menneskerettighetene gjennom denne bestemmelsen får grunnlovs rang. Det er imidlertid på det rene at bestemmelsen pålegger statsmaktene å sikre etterlevelse av dem.⁹

I dag er hele fem internasjonale menneskerettighetskonvensjoner inkorporert i norsk rett gjennom menneskerettsloven av 1999.¹⁰ Dette innebærer at konvensjoner som Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK), Den internasjonale konvensjon om sivile og politiske

---

⁷ Jf. Dokument 16 (2011–2012) side 178.

⁸ Se eksempelvis Dokument 16 (2011–2012) side 69 og side 87.

⁹ Jf. Høgberg (2016) side 104–105 og HR-2016-2554-P (Holship) (avsnitt 70).

¹⁰ Jf. menneskerettsloven § 2.

rettigheter (SP) og FNs barnekonvensjon (BK) vil gis forrang fremfor annen norsk lovgivning ved eventuell motstrid, jf. mrl. § 3, jf. § 2. Selv om trinnhøyden ikke er på nivå med Grunnlovens bestemmelser, gis de imidlertid trinnhøyde over annen ordinær lovgivning. Videre får de en sentral stilling ved grunnlovsfortolkning når det forutsettes at Grunnlovens menneskerettigheter skal tolkes i lys av disse. Mest sentral for Norge blir EMK, da det etter eventuell behandling i Høyesterett er Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) som har «siste ordet» om hvorvidt det foreligger konvensjonskrenkelse.¹¹ Noe tilsvarende håndhevingsorgan har vi ikke for de øvrige konvensjoner.

Når Grunnlovens menneskerettighetsbestemmelser skal tolkes i lys av EMK, gir dette oss et stort tilfang av praksis på området. I dommen inntatt i Rt. 2015 s. 93 (Maria) kom førstvoterende med en uttalelse om dette i tilknytning til den nye Grl. § 102. Det ble poengtert at bestemmelsen bygget på SP og EMK, og at bestemmelsen skulle «(...) tolkes i lys av de folkerettslige forbildene, men likevel slik at fremtidig praksis fra de internasjonale håndhevingsorganene ikke har samme prejudikatsvirkning ved grunnlovstolkningen som ved tolkningen av de parallelle konvensjonsbestemmelsene: Det er etter vår forfatning Høyesterett – ikke de internasjonale håndhevingsorganene – som har ansvaret for å tolke, avklare og utvikle Grunnlovens menneskerettsbestemmelser» (avsnitt 57). Selv om førstvoterende i dommen uttalte seg om tolkningen av privatlivsvernet i Grl. § 102, er det ingenting som tilsier at bemerkningen ikke også er overførbar til å gjelde i relasjon til Grl. §§ 100 og 104 om ytringsfrihet og barns rettigheter.

I det følgende vil det redegjøres for de menneskerettigheter som er mest sentrale for oppgavens tema. Som nevnt under punkt 1.2 vil fokuset rettes mot Grunnloven, EMK og Barnekonvensjonen. Det bemerkes imidlertid at menneskerettighetene som omtales også har sine paralleller i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter¹² og EUs Charter om grunnleggende rettigheter.¹³

2.2.2 Ytringsfrihet

Ytringsfriheten er slått fast som grunnleggende menneskerettighet i Grunnloven § 100 og EMK art. 10. Selv om bestemmelsene har en ulik oppbygning, hviler de på tilsvarende begrunnelser og hensyn. Dette ser vi ved at Høyesterett i noen saker benytter rettsgrunnlagene om hverandre.¹⁴ I kraft av ytringsfriheten beskyttes alle former for ytringer og borgerne gis en

---

¹¹ Wessel-Aas (2014) side 9.

¹² Se SP art. 19 og SP art. 17.

¹³ Se Charteret art. 11, art. 7 og art. 8.

¹⁴ Se Kierulf (2012) side 149 der forfatteren sammenfatningsvis konkluderer med at det virker nokså tilfeldig når Høyesterett tar en «snarvisitt» innom Grunnloven § 100 og når de ikke gjør det. Se også side 148 der

frihet fra offentlige inngrep og rettslig ansvar for ytringer. Ytringsfriheten er imidlertid ikke absolutt. For at inngrep i ytringsfriheten skal tillates kreves det som et minstevilkår at det foreligger lovhjemmel, og da i hovedsak i formell lov eller forskrift i medhold av lov.¹⁵ I ordinær lovgivning finner vi eksempelvis personvernbestemmelser som hjemler inngrep i ytringsfriheten.

Ytringsfrihetens begrunnelse kommer til uttrykk i Grunnloven § 100 annet ledd, første punktum, som «sannhetssøken, demokrati og individets frie meningsdannelse». Ideen og bakteppet er altså at disse viktige hensyn best blir ivaretatt og fremmet gjennom frie ytringer og offentlig debatt. At inngrep kan la seg forsvare «holdt opp mot» disse begrunnelsene, viser at det ved fastlegging av ytringsfrihetens rekkevidde også må tas hensyn til andre interesser. Der personverninteresser kommer inn som motstridende element, må det således foretas en avveining.¹⁶ Tilsvarende vil en avveining av ulike interesser måtte foretas etter EMK art. 10 nr. 2 der det kreves at et inngrep er «nødvendig i et demokratisk samfunn» (norsk oversettelse).

Pressen står i en særstilling når det kommer til ytringsfrihet, og av den grunn snakker vi gjerne særskilt om *pressefrihet*. Dette har sammenheng med den funksjon pressen utgjør i samfunnet gjennom å sette søkelys på viktige saker, formidle kunnskap, nyheter, kritikk og debatt. EMD har i en rekke saker understreket pressens viktige funksjon i et demokratisk samfunn.¹⁷ Pressens samfunnsplikt er nettopp å formidle informasjon og ideer om alle forhold som er av allmenn interesse. I *Kurier Zeitungsverlag og Druckerei mot Østerrike nr. 1*, heter det blant annet at: «Not only do the media have the task of imparting such information and ideas, the public has a right to receive them. Were it otherwise, the press would be unable to play its vital role of “public watchdog”» (avsnitt 43). Der pressen fremsetter ytringer av allmenn interesse befinner man seg altså i kjerneområdet for ytringsfrihetsvernet.¹⁸ Selv om ytringsfriheten er en forutsetning for at pressen skal kunne utøve sin rolle som «public watchdog», er det på det rene at visse grenser ikke må overskrides, herunder når det gjelder beskyttelse av andres rettigheter.¹⁹

---

påpekes at Høyesterett synes å forankre resonnementer fra EMDs praksis i forarbeidene til Grunnloven § 100. Se også Kierulf (2016) side 188 der det fremgår at Høyesterett har brukt grunnlovsbestemmelser mer hyppig etter grunnlovsreformen i 2014.

¹⁵ Inspirert av foredrag av Jon Wessel-Aas. At dette er et vilkår fremgår for øvrig av ordlyden i både Grl. § 100 og EMK art. 10.

¹⁶ Fliflet (2014) note 230.

¹⁷ Se blant annet *Von Hannover mot Tyskland nr. 2* (avsnitt 102) og *Kurier Zeitungsverlag og Druckerei mot Østerrike nr. 1* (avsnitt 43).

¹⁸ Dette fremgår også uttrykkelig av Rt. 2015 s. 746 (avsnitt 65 og 66).

¹⁹ Jf. *Von Hannover mot Tyskland nr. 2* (avsnitt 102).

2.2.3 Privatlivsvernet

Det generelle privatlivsvernet kommer til uttrykk i Grl. § 102 og EMK art. 8. Før grunnlovsreformen i 2014 fantes det ingen generell privatlivsbestemmelse i Grunnloven, og privatlivsvern som menneskerettighet ble i praksis håndhevet gjennom henvisning til EMK art. 8. I dag har de to bestemmelsene en tilnærmet identisk ordlyd i første ledd der det fremgår at «enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin kommunikasjon». Retten til privatliv har av EMD blitt underlagt en vid fortolkning og det er ikke avgjørende hvilke av de opplistede kategorier et forhold faller innunder.²⁰ Også personopplysninger²¹ og æreskrenkelser²² omfattes av vernet.

Det ligger i dagen at privatlivsvernet gir et vern mot at private opplysninger eksponeres i offentligheten, og vernet vil således kunne inntre i situasjoner der pressen publiserer private opplysninger om barn. For eksempel vil publisering av bilde eller annet materiale som gjør et barn identifiserbart, etter omstendighetene kunne være i strid med retten til privatliv. I praksis fra EMD finner vi nettopp en rekke saker om enkeltmennesker som har fått sitt privatliv eksponert i massemedia.²³ Det sentrale i disse sakene er spenningsforholdet mellom pressens ytringsfrihet på den ene siden og privatpersoners rett til privatliv på den andre siden.²⁴ Eksempel på en slik sak er *A mot Norge*, der EMD kom til at det forelå æreskrenkelse fordi staten ikke hadde funnet riktig balanse mellom pressens ytringsfrihet og den omtaltes rett til privatliv.²⁵

Det er en rekke hensyn som kan sies å begrunne privatlivsvernet. Hovlid har i sin teoretiske fremstilling sondret mellom individuelle og offentlige hensyn.²⁶ Det er særlig de individuelle hensyn som etter min mening gjør seg gjeldende der det er tale om pressens eksponering av barn. Blant disse finner vi for det første hensynet til *individets dannelsesprosess og identitetsutvikling*. Barn er grunnet sin alder i en særskilt modningsprosess, hvilket tilsier at hensynet gjør seg særlig gjeldende når det er tale om barn. Videre kan vernet begrunnes med *individets behov for kontroll over sine opplysninger*. Som barn har man mindre evne til å ha kontroll over egne opplysninger og mindre evne til å overskue eventuelle konsekvenser av at private

---

²⁰ Høstmølingen (2012) side 25.

²¹ For å unngå tvil om dette foreslo menneskerettighetsutvalget en eksplisitt grunnlovsfesting av personopplysningsvernet. Dette fikk ikke tilslutning fra flertallet i Kontroll- og konstitusjonskomiteen, men i komiteens innstilling forutsettes det at personopplysningsvernet skal leses inn i bestemmelsen, jf. Innst. 186 S (2013-2014) s. 27.

²² Kierulf (2015) note 239A3.

²³ Se blant annet *Von Hannover mot Tyskland nr. 1, nr. 2 og nr. 3, Kurier Zeitungsverlag og Druckerei GMBH mot Østerrike nr. 1 og nr. 2*.

²⁴ Møse (2017) note 69 og 79.

²⁵ *ibid.* note 69.

²⁶ Hovlid (2015) side 75.

opplysninger kommer på avveie. Siden barn ikke alltid er i stand til å ivareta egne interesser har vi regler som innskrenker barns rettslige handleevne og beslutningskompetanse. Selv om disse reglene nok bidrar til å styrke sikkerheten rundt barnas opplysninger, tilsier barnets manglende rådighet over sine egne opplysninger at det bør foreligge en mer restriktiv kontroll over opplysningene frem til barnet oppnår myndighetsalder.

Hensynet til *individets mulighet for å danne sosiale relasjoner* tilsier også et intensivt personvern når det er tale om eksponering av barn. En eksponering av barnets privatliv i pressen vil kunne forfølge barnet resten av livet. Dette vil naturligvis kunne få en innvirkning på barnets videre sosiale relasjoner, vennekrets, jobbsøking og karrieremuligheter. Andre hensyn trukket frem i teorien er hensynet til *individets frihet i den offentlige sfære* og hensynet til *individets psykiske helse og selvspekt*.²⁷ Sistnevnte har først i nyere tid blitt trukket frem som hensyn bak vern av privatlivet. Bakgrunnen for dette er psykiatrisk forskning som viser at medieomtaler kan utløse traumer og skader.²⁸ En risiko for psykiske belastninger etter omtale vil naturligvis også foreligge der det er tale om eksponering av barn.

2.2.4 Barns rettigheter

2.2.4.1 Generelt

Menneskerettighetene gjelder for alle mennesker, og således også for barn. Men for barn gjør særlige hensyn seg gjeldende, hvilket kan få innvirkning på hvor langt en rettighet rekker eller hvordan den kan utøves.²⁹ Selv om det er på det rene at menneskerettighetene også gjelder overfor barn, så Menneskerettighetsutvalget behov for en egen grunnlovsbestemmelse som kunne tydeliggjøre barns særlige behov og sårbarhet.³⁰ På bakgrunn av dette ble det ved grunnlovsreformen inntatt en egen bestemmelse om barns rettigheter i Grunnloven § 104. Bestemmelsen åpner med å stadfeste barns rett til «respekt for sitt menneskeverd». Med en slik ordlyd ønsket Menneskerettighetsutvalget å signalisere at barn er likeverdige mennesker, samt det faktum at menneskerettighetene også gjelder for barn på lik linje med voksne.³¹

Barns særstilling i menneskerettighetene belyses også gjennom barnekonvensjonen som er ratifisert og inntatt som del av norsk lovgivning, jf. menneskerettsloven § 3. I grunnlovsbestemmelsen gjenfinner vi noen av de grunnleggende prinsippene som følger av barnekonvensjonen, herunder medbestemmelsesretten i BK art. 12 og prinsippet om barnets beste i BK art. 3.

---

²⁷ Hovlid (2015) side 76–77.

²⁸ *ibid.* side 82–83.

²⁹ Smith (2017) side 389.

³⁰ Dokument 16 (2011–2012) side 189.

³¹ *ibid.* side 190.

Vernet av den personlige integritet er også særskilt nevnt i Grl. § 104 tredje ledd. Den personlige integritet er et element som også inngår i Grl. § 102 og EMK art. 8. Barnets integritetsvern i Grl. § 104 er imidlertid utformet som en individuell rettighet med ordlyden «rett til vern», hvilket understreker barns særlige behov for og krav på mer beskyttelse enn voksne mennesker.³² I følge Menneskerettighetsutvalget er vernet ment å gi barnet en rett til beskyttelse mot alvorlige integritetskrenkelser som vold, mishandling og seksuell utnyttelse. I rapporten bemerkes det at også mindre alvorlige inngrep kan være omfattet, slik som eksempelvis innblanding i barnets privatliv. Likevel understrekes det at mindre inngripende forhold som regel vil havne innunder Grl. § 102 første ledd om retten til respekt for privatliv.³³

I det følgende vil det sies noen ord om de grunnleggende prinsippene om barnets beste og barnets medbestemmelsesrett. Dernest vil det knyttes noen kommentarer til privatlivsvernet som følger av barnekonvensjonen.

2.2.4.2 *Prinsippet om barnets beste*

Barnets beste er et grunnleggende prinsipp og en standard som er gjennomgående i både nasjonal og internasjonal rett. Gjennom grunnlovfestingens ønsket Menneskerettighetsutvalget å synliggjøre prinsippet i generell form.³⁴ Etter Grl. § 104 annet ledd skal «barnets beste være et grunnleggende hensyn» når det begås handlinger og treffes avgjørelser «som berører barn». Dette fremgår også av barnekonvensjonen art. 3 nr. 1 (norsk oversettelse).

Formuleringen «*et grunnleggende hensyn*» (min kursivering) indikerer at også andre viktige hensyn kan være relevante, og at barnets beste ikke nødvendigvis skal ha forrang overfor andre hensyn. En slik tolkning ble også påpekt fra medlemmer i Kontroll- og konstitusjonskomiteen.³⁵ Av forarbeidene fremgår det at barnets interesser skal tillegges større vekt, jo mer alvorlig handlingen eller avgjørelsen er for barnet.³⁶ Prinsippet krever altså ikke at barnets interesser blir avgjørende i vurderingen, men det stilles krav om at hensynet til barnet spiller inn i vurderingen.³⁷

I 2013 lanserte barnekomiteen en «general comment» om prinsippet om barnets beste. Av denne fremgår at prinsippet både får anvendelse som materiell rettighet, grunnleggende tolkningsprinsipp og som prosedyreregel.³⁸

---

³² Kierulf (2015) note 239I.

³³ Dokument 16 (2011–2012) side 193.

³⁴ *ibid.* side 192.

³⁵ Innst. 186 S (2013-2014) side 30.

³⁶ Dokument 16 (2011–2012) side 192 og Innst. 186 S (2013-2014) side 30.

³⁷ Dokument 16 (2011–2012) side 192.

³⁸ General comment no. 14 (2013) side 4.

Siden prinsippet om barnets beste skal spille inn i vurderingsgrunnlaget ved alle avgjørelser som «berører barn», innebærer dette at også pressen må forholde seg til dette ved sine beslutninger om å eksponere barn. Tilsvarende gjelder for andre som fatter beslutninger på vegne av barn. Prinsippet vil videre kunne påvirke tolkning av øvrig lovgivning der det oppstår uklarheter hva gjelder barns rettigheter. Ved tolkning av en bestemmelse vil man med barnets beste som tolkningsprinsipp, således kunne falle ned på det tolkningsalternativ som er til det beste for barnet.³⁹

I saker som omhandler barns privatliv viser rettspraksis at hensynet til barnets beste kan få betydning for om inngrep i personvernet skal tillates eller ikke. I *R & H mot Storbritannia* uttalte EMD at «in all decisions concerning children, their best interests must be paramount» (avsnitt 73).⁴⁰ Dette illustrerer at også EMD anerkjenner og anvender prinsippet i sine avgjørelser, til tross for manglende forankring i EMK.⁴¹ I avgjørelsen inntatt i Rt. 2015 s. 93 (Maria) uttalte førstvoterende at «EMK inneholder ingen bestemmelse som svarer til Grunnloven § 104 eller barnekonvensjonen artikkel 3 nr. 1. Men det følger av EMDs praksis i de senere år at hensynet til barnets beste likevel har en helt sentral plass i proporsjonalitetsvurderingen under EMK artikkel 8 nr. 2 (...)» (avsnitt 67). Førstvoterende påpekte en nær sammenheng mellom retten til privatliv og regelen om barnets beste og valgte derfor å benytte Grunnloven § 104 som «tungtveiende element» ved vurderingen av om inngrep i Grunnloven § 102 skulle tillates (avsnitt 66). I Maria-dommen var det ikke tale om interessekonflikt mellom pressefrihet og barnets personvern, og saken skiller seg derfor fra oppgavens tema. Likevel er det lite som skulle tilsi at det ikke også på dette området er nær sammenheng mellom hensynet til barnets beste og barnets rett til privatliv. Etter min mening vil derfor barnets beste og barnets rett til privatliv også i vår sak være komplementære, slik at barnets interesser bør inngå som tungtveiende element i avveiningen mellom ytringsfrihet og personvern.

2.2.4.3 *Barnets medbestemmelsesrett*

Barnets medbestemmelsesrett er også anerkjent som grunnleggende prinsipp internasjonalt og nasjonalt. I tillegg til forankringen i Grl. § 104, er prinsippet i generell form slått fast i barnekonvensjonen art. 12. Prinsippet gir barnet en rett til å bli hørt og en rett til å kunne være med på beslutninger som tas. Prinsippet forutsetter med dette at barnet gis en reell mulighet til å ytre seg i alle saker som angår barnet og samtidig at beslutningstakerne lytter til det barnet har

---

³⁹ *ibid.* side 4.

⁴⁰ Tilsvarende betraktninger har blitt løftet frem i blant annet *Nunez mot Norge* (avsnitt 84), *Kaplan m.fl. mot Norge* (avsnitt 88) og *Jeunesse mot Nederland* (avsnitt 109).

⁴¹ Møse (2017) note 68.

å si. Medbestemmelsesretten vil derfor kunne komme inn som skranke for foreldre eller pressen der det skal fattes beslutninger om eksponering av barn i media.⁴²

Det er kun barn som er «i stand til å danne seg egne synspunkter» som har en medbestemmelsesrett, jf. barnekonvensjonen art. 12 nr. 1 (norsk oversettelse). Omfanget av medbestemmelsesretten beror derfor på barnets alder og utvikling, slik det også fremgår av Grunnlovens bestemmelse. I en «general comment» fra 2009 uttalte Barnekomiteen seg om denne ordlyden, hvor komiteens medlemmer fremholdt at statene må ta utgangspunkt i at barnet er i stand til å uttrykke sitt eget synspunkt og at bestemmelsen ikke indikerer at det skal gjelde noen aldersgrense for barnets rett til å uttrykke sine synspunkter. Videre fraråder de statene å benytte aldersgrenser som kan begrense barnets rett til å bli hørt.⁴³ I barnekomiteens tolkningsuttalelse pekes det på de ulike faktorer som kan påvirke barnets utvikling, og viktigheten av at det derfor må foretas en konkret vurdering av barnets evne til å forstå i hver enkelt sak.⁴⁴

2.2.4.4 Privatlivsvernet i barnekonvensjonen

Utover privatlivsvernet som barn gis i medhold av Grl. § 102 og EMK art. 8, inneholder barnekonvensjonen art. 16 en egen bestemmelse om barnets rett til privatliv. I likhet med EMK art. 8 og Grl. § 102 lister bestemmelsen opp privatliv, familieliv, hjem og korrespondanse som elementer i personvernet. I motsetning til ovennevnte bestemmelser er beskyttelse mot æreskrenkelser eksplisitt nevnt under barnekonvensjonen art. 16. Æreskrenkelser blir som tidligere nevnt innfortolket som en del av det generelle privatlivsvernet i Grunnloven § 102 og EMK art. 8, og bestemmelsene må således kunne sies å dekke det tilsvarende innholdet.

I barnekonvensjonen art. 16 er barnet kun vernet mot «vilkårlig eller ulovlig innblanding». I denne ordlyden innfortolkes normalt en unntakshjemmel, slik at inngrep som er lovhjemlet, nødvendig og proporsjonalt holdt opp mot legitime formål, ikke vil utgjøre en vilkårlig eller ulovlig innblanding.⁴⁵ I annet ledd gis barnet en rett til lovens beskyttelse mot inngrep. Staten pålegges således også en aktiv plikt til å hindre inngrep gjennom lovgivning. Dette viser at privatlivsvernet i barnekonvensjonen gir et noenlunde tilsvarende vern som etter Grunnloven og EMK.

---

⁴² Kierulf (2015) note 239D.

⁴³ General comment no. 12 (2009) side 9.

⁴⁴ *ibid.* side 11.

⁴⁵ A/HRC/27/37 (avsnitt 23) om tilsvarende ordlyd i SP art. 17.

2.2.5 Konflikten mellom ytringsfriheten og privatlivsvernet

2.2.5.1 Generelt om inngrep i menneskerettighetene

Inngrep i menneskerettighetene krever i sin alminnelighet at tre vilkår er oppfylt. For det første kreves det at inngrepet er *lovhjemlet*. Videre kreves det at inngrepet ivaretar et *legitimt formål* og at inngrepet er *nødvendig i et demokratisk samfunn*. Sistnevnte vilkår omtales ofte som et vilkår om forholdsmessighet. I EMK art. 8 og art. 10 følger inngrepsvilkårene av bestemmelsenes annet ledd. I Grunnloven finner vi ingen tilsvarende inngrepshjemler, med unntak av Grl. § 100 som et stykke på vei angir inngrepsvilkår.⁴⁶

Selv om vilkårene for inngrep ikke følger uttrykkelig av Grunnloven, følger det av rettspraksis at inngrep kan tillates. I avgjørelsen inntatt i Rt. 2014 s. 1105 (Acta) uttalte førstvoterende i avsnitt 28 at «(...) hvorvidt en *lov* som griper inn i privat- og familielivet, hjemmet, kommunikasjonen eller den personlige integritet, er forenlig med § 102, også beror på om loven ivaretar et *legitimt formål* og er *forholdsmessig*» (min kursivering). Videre påpekte førstvoterende at det gjelder en alminnelig forholdsmessighetsbegrensning «(...) for lovhemlede og saklig begrunnede inngrep i rettighetene og frihetene fastsatt i grunnlovens menneskerettsbestemmelser» (avsnitt 28). Dette ble senere fulgt opp i Rt. 2015 s. 155 (Rwanda) der førstvoterende i avsnitt 52 omtalte dette som en «(...) vurdering som generelt skal foretas i spørsmål som gjelder inngrep i menneskerettighetene (...)».

På bakgrunn av ovennevnte kan det slås fast at det gjelder tilsvarende vilkår for inngrep i EMK og Grunnloven.

2.2.5.2 Hvor forankres vurderingen i en konfliktsituasjon?

Når det er tale om kolliderende menneskerettigheter blir spørsmålet om konflikten skal løses ved bruk av inngrepsvilkårene til den påberopte rettighetsbestemmelsen eller om konflikten skal løses på annet vis. Dette har vært gjenstand for diskusjon i juridisk teori, og særlig mellom Bekkedal og Hovlid. Det er enighet om at rettighetsbestemmelser som verner motstridende verdier må avveies mot hverandre. Uenigheten knytter seg imidlertid til hvorvidt avveiningen skal forankres i nødvendighetsvilkåret eller ikke. Bakgrunnen for denne usikkerheten er at EMD ikke har ansett frifinnende dommer for å være et inngrep etter EMK art. 8, slik at inngrepsvilkårene i annet ledd ikke har kommet direkte til anvendelse. Domstolen har derfor i

---

⁴⁶ Merk at det i forbindelse med grunnlovsreformen ble fremlagt forslag om generell inngrepshjemmel i Grunnloven. Forslaget ble utsatt av Kontroll- og konstitusjonskomiteen etter ønske om en grundigere behandling, jf. Innst. 187 S (2013-2014) side 26. I 2016 avga Kontroll- og konstitusjonskomiteen ny innstilling om bestemmelsen, men forslaget ble ikke bifalt av flertallet, jf. Innst. 165 S (2015-2016) side 12.

stedet foretatt en balansetest uavhengig av inngrepshjemmelen, for å se om staten har brutt sin positive forpliktelse til å sikre borgerne et effektivt vern mot privatlivskrenkelser.⁴⁷

I *Von Hannover mot Tyskland nr. 1* uttalte domstolen i denne sammenheng at «(...) regard must be had to the fair balance that has to be struck between the competing interests of the individual and of the community as a whole (...)» (avsnitt 57). Mens Bekkedal mener EMD i realiteten har forlatt bruken av inngrepshjemlene der det oppstår konflikt mellom ytringsfrihet og privatlivet, mener Hovlid at EMD fremdeles forankrer avveiningen i inngrepshjemlene der pressen påberoper seg brudd på EMK art. 10. Hun presiserer imidlertid at «[i] den grad det har vært tvil om det prinsipielle forholdet mellom nødvendighetstesten og balansetesten, har EMD etter mitt syn i hvert fall nå uttrykkelig avklart dette. I de nye avgjørelsene har domstolen presisert at også ved vurderingen av om et inngrep er «nødvendig» etter EMK artikkel 10 andre avsnitt, må det foretas en vurdering av om staten har funnet «a fair balance»». ⁴⁸ Slik jeg forstår Hovlid, mener hun altså at det i dag ikke er noen materiell forskjell i vurderingene selv om man forankrer balansetesten i nødvendighetsvilkåret der brudd på EMK art. 10 er påberopt.

I Bekkedal sin replikk til Hovlid synes han langt på vei å være enig i Hovlids analyse og han konstaterer at spørsmålet om hvorvidt det er tale om en «rendyrket balansetest» eller en balansering innenfor rammen av nødvendighetsvilkåret, snarere er et spørsmål om terminologi og ikke realiteter.⁴⁹ Det de begge synes å være enige om er det prinsipielle poenget om at tilnærmingen til vurderingen skal være identisk uavhengig av hvilken rettighet som er påberopt. Dette har også blitt presisert i nyere rettspraksis, eksempelvis i avgjørelsen inntatt i Rt. 2015 s. 746 (Aftenposten) der førstvoterende med henvisning til *Armellini mfl. mot Østerrike* fremholder at «(...) det vern som følger av bestemmelsene i artiklene 8 og 10 må anses likeverdige, og at den avveining som må foretas må bli den samme uavhengig av hvilken av de to bestemmelsene det tas utgangspunkt i» (avsnitt 60). I forarbeidene til Grunnloven forutsettes det at tilsvarende gjelder for avveiningen av Grunnlovens bestemmelser.⁵⁰

Det legges etter dette til grunn at det ved enhver konflikt mellom ytringsfriheten og privatlivsvernet skal foretas en balansetest, der grunnleggende prinsipper og hensyn bak ytringsfriheten og personvernet blir veiledende for vurderingen. EMD har i denne sammenheng utviklet en rekke relevante momenter som må tas i betraktning og avveies mot hverandre.⁵¹ Resultatet av

---

⁴⁷ Hovlid (2014) side 633.

⁴⁸ *ibid.* side 635.

⁴⁹ Bekkedal (2015) side 127.

⁵⁰ Dokument 16 (2011–2012) side 74 og 173.

⁵¹ *Couderc og Hachette Filipacchi Associés mot Frankrike* (avsnitt 93). Se også oppstilling av relevante momenter i *Von Hannover mot Tyskland nr. 2* og *Axel Springer AG mot Tyskland*.

en avveining vil naturligvis innebære at en av rettighetene ikke kan anvendes fullt ut og at den andre gis forrang.⁵²

2.2.5.3 Momenter i avveiningen

Når domstolene skal finne frem til en «fair balance» mellom ytringsfriheten og privatlivsvernet, skjer dette med utgangspunkt i momentlistene presentert i de to storkammeravgjørelsene *Von Hannover mot Tyskland nr. 2* og *Axel Springer AG mot Tyskland*.⁵³

Momentene som listes opp er følgende:⁵⁴

- Contribution to a debate of general interest
- How well known is the person concerned and what is the subject of the report?
- Prior conduct of the person concerned
- Content, form and consequences of the publication
- Circumstances in which the photos were taken/Method of obtaining the information and its veracity⁵⁵
- Severity of the sanction imposed⁵⁶

Momentenes betydning for oppgavens tema vil bli gjenstand for nærmere drøftelse under punkt 5.3.

---

⁵² Smith (2017) side 321.

⁵³ Bekkedal (2015) side 126.

⁵⁴ *Von Hannover mot Tyskland nr. 2* (avsnitt 108–113) og *Axel Springer AG mot Tyskland* (avsnitt 89–95).

⁵⁵ Momentet om innsamling fremstilles her noe ulikt i de to avgjørelsene grunnet forskjeller i de konkrete saksforholdene.

⁵⁶ Merk at siste moment kun er listet opp i *Axel Springer AG mot Tyskland*. Bakgrunnen for dette er at det i *Von Hannover mot Tyskland nr. 2* ikke forelå noen sanksjoner. I *Axel Springer mot Tyskland* var det derimot pressen som klaget inn staten for de sanksjoner de var ilagt på bakgrunn av sine ytringer.

2.3 Andre internrettslige regler

2.3.1 Ordinærlovgivningens privatlivsvern

Den enkeltes rett til personvern er søkt ivaretatt gjennom en rekke bestemmelser i ordinærlovgivningen. Vi har egne lover med formål om å ivareta den enkeltes personvern og enkeltbestemmelser i særlovgivningen som bygger på personvern hensyn. På helserettens område har vi eksempelvis helseregisterloven som blant annet har til formål å ivareta «den enkeltes personvern» ved registrering av helseopplysninger.⁵⁷ Videre har vi personopplysningsloven som mer generelt regulerer adgangen til å behandle personopplysninger. Denne loven gjelder i hovedsak ikke behandling av personopplysninger for journalistiske formål og vil derfor være lite relevant ved vurderingen av pressens adgang til å eksponere barn i media.⁵⁸

Det er særlig tre kategorier av privatlivsbestemmelser som er sentrale ved pressens eksponering av barn. Disse kan alle sies å beskytte privatlivet og det er glidende overgang mellom bestemmelsenes anvendelsesområde. For det første så har vi åndsverkloven § 45c om *retten til eget bilde*. Bestemmelsen rammer ytringer som fremmes i billedform uten samtykke fra den avbildede og overtredelse kan sanksjoneres strafferettslig og erstatningsrettslig med hjemmel i henholdsvis åvl. §§ 54 og 55.

For det andre har vi *vernet mot æreskrenkelser*. Æreskrenkelser var tidligere strafferettslig vernet gjennom den omstridte injurielovgivningen. I forbindelse med vedtakelse av ny straffelov ble æreskrenkelser avkriminalisert og vernet følger i dag av skadeserstatningsloven § 3-6a som hjemler erstatning for ære- og omdømmekrenkelser.⁵⁹

I den siste kategorien av privatlivsbestemmelser har vi straffeloven § 267 og skadeserstatningsloven § 3-6. Bestemmelsene gir strafferettslig og erstatningsrettslig vern mot *ytringer som krenker privatlivets fred*. Bestemmelsen i skadeserstatningsloven refererer til den objektive gjerningsbeskrivelsen i strl. § 267, og innholdet i straffebudet er således av betydning ved anvendelse av begge bestemmelser.⁶⁰

Det forhold at retten til eget bilde og æreskrenkelser er skilt ut i egne bestemmelser gjør i utgangspunktet at slike krenkelser ikke inngår i bestemmelsen om privatlivets fred etter strl. § 267 og skl. § 3-6, jf. lex specialis-prinsippet. Dette kan kanskje bidra til noe forvirring, all den tid æreskrenkelser og bildekrenkelser omfattes av privatlivsvernet i Grl. § 102 og EMK art. 8.

---

⁵⁷ Jf. helseregisterloven § 1 annet punktum.

⁵⁸ Jf. personopplysningsloven § 7.

⁵⁹ Rt. 2015 s. 746 (Aftenposten) (avsnitt 56). Merk at bestemmelsen trådte i kraft 01.10.2015.

⁶⁰ Askeland (2018) note 186.

Likevel er det ikke slik at det i praksis alltid foreligger rene bildekrenkelsers eller at det er helt klart hvor grensen skal trekkes mellom det som inngår i reglene om privatlivets fred og æreskrenkelsers.⁶¹ Grunnet den uklare grensen mellom bestemmelsen om æreskrenkelsers og bestemmelsene om krenkelse av privatlivets fred, er det i teorien tatt til orde for en «arbeidsfordeling» mellom bestemmelsene i grensetilfeller. Denne går på at sanne opplysninger vurderes etter vernet av privatlivets fred, mens bestemmelsen om æreskrenkelsers kommer til anvendelse på ytringer der sannheten er bestridt. I tilfeller der bilder og tekst er publisert i fellesskap kan det være naturlig å ta utgangspunkt i vernet av privatlivets fred som har en medienøytral utforming. I rettspraksis har vi imidlertid en rekke eksempler på at retten til eget bilde og vernet av privatlivets fred blir anført som alternative rettsgrunnlag.⁶²

2.3.2 Felles rettsstridsvurdering

Selv om ulike deler av privatlivsvernet er gjennomført i ulike bestemmelser i ordinærlovgivningen, har bestemmelsene et sentralt fellestrekk. Alle bestemmelsene rammer ytringer som er fremsatt og har således en side til motpartens ytringsfrihet. Som tidligere nevnt må konflikter mellom privatlivsvernet og ytringsfrihetsvernet håndteres gjennom en avveining av interesser. Denne avveiningen må ordinærlovgivningen ta høyde for, og av denne grunn innfortolkes det et krav om at ytringen må være rettsstridig for å kunne rammes av privatlivsbestemmelsene. Dette har kommet til uttrykk i flere høyesterettsavgjørelser, blant annet i dommene Rt. 2007 s. 687 (Big Broter), Rt. 2015 s. 746 (Aftenposten) og Rt. 2008 s. 1089 (Bryllupsfoto).

I førstnevnte dom var det spørsmål om krenkelse av privatlivets fred etter strl. § 267. Om bestemmelsen uttalte førstvoterende at «[n]år straffebudet rettar seg mot å krenkje privatlivets fred, ligg det også i dette at det må vere tale om rettsstrid. Kravet til rettsstrid inneber at det må skje ei totalvurdering av formidlinga i lys av kontekst og situasjon, der omsynet til personvernet samtidig blir avvege mot ytringsfridommen (...)» (avsnitt 57). I Rt. 2015 s. 746 (Aftenposten) ble det ved spørsmål om æreskrenkelse fremholdt at «(...) hensynet til ytringsfriheten innebærer at det må oppstilles en rettsstridsreservasjon. Det må gjøres en avveining mellom hensynet til ytringsfriheten og den enkeltes krav på ikke å bli utsatt for angrep på sitt om-dømme» (avsnitt 52). Høyesterett synes ikke å være like konsekvente med bruken av begrepet «rettsstrid» i tilknytning til åvl. § 45c om retten til eget bilde. I Rt. 2008 s. 1089 (Bryllupsfoto) ble det imidlertid bemerket at også åvl. § 45c må leses med en «rettsstridsreservasjon» og at løsningen må bli tilsvarende den som følger av bestemmelsen om privatlivets fred (avsnitt 55).

---

⁶¹ Hovlid (2015) side 53.

⁶² Se eksempelvis Rt. 2009 s. 265 (Memo) (avsnitt 1) og Rt. 2008 s. 1089 (Bryllupsfoto) (avsnitt 1).

På bakgrunn av rettspraksis kan det etter dette legges til grunn at de tre kategorier av privatlivsbestemmelser alle gir anvisning på en felles rettsstridsvurdering. Først der privatlivsinteressene veier tyngre enn ytringsfrihetsinteressene, er en ytring rettsstridig etter bestemmelsene. Kun i slike tilfeller er det aktuelt å pådømme noen etter privatlivsbestemmelsene. Dersom domstolen ikke treffer riktig balanse mellom interessene eller unnlater å innfortolke en rettsstridsvurdering, vil den tapende part kunne påanke dommen med dette som begrunnelse eller gå til søksmål mot staten for manglende overholdelse av menneskerettighetene. En mer praktisk tilnærming til rettsstridsvurderingen vil belyses nærmere under punkt 5.3.

2.3.3 Samtykke som vilkår eller som frifinnelsesgrunn

I bestemmelsen om retten til eget bilde er samtykke inntatt som vilkår for lovlig publisering. Der det foreligger samtykke vil det således heller ikke foreligge krenkelse av åvl. § 45c. De øvrige privatlivsbestemmelsene er derimot tause hva gjelder den omtalte samtykke til publisering. Heller ikke Grunnloven § 102 eller EMK art. 8 sier noe om betydningen av samtykke. Det er imidlertid slått fast i rettspraksis at det ikke kan foreligge krenkelse dersom den omtalte har samtykket til publisering. I Rt. 2007 s. 687 (Big Brother) uttalte førstvoterende at der det er «(...) gitt samtykke til publisering, inneber det at det ikkje er tale om ei krenking» (avsnitt 62). Dette ble senere fulgt opp i avgjørelsen inntatt i Rt. 2008 s. 1089 (Bryllupsfoto) (avsnitt 36). I EMD finner vi lignende synspunkter, og Hovlid har tatt til orde for at EMD vil tillegge samtykke fra den omtalte avgjørende vekt i avveiningen mellom ytringsfriheten og personvernet.⁶³ Etter dette kan samtykke betraktes som frifinnelsesgrunn i relasjon til bestemmelsene i skl. § 3-6, strl. § 267 og skl. § 3-6a. Pressen kan derfor ikke ansvarliggjøres for publisering basert på samtykke.

Vi har ingen generell lov som regulerer når et samtykke skal anses gyldig. Basert på avtalerettslige prinsipper og fremstillinger i juridisk teori kan det imidlertid utledes visse utgangspunkter for når et samtykke kan anses gyldig. Disse kan i grove trekk formuleres som krav til (1) *tilstrekkelig samtykkedisposisjon*, (2) *samtykkekompetanse* og (3) *fravær av viljesmangler*.⁶⁴

For at et gyldig samtykke skal virke frifinnende eller tjene som rettslig grunnlag for publisering av private forhold er det videre en forutsetning at samtykket har *tilstrekkelig rekkevidde* til å dekke det omstridte materialet.⁶⁵ Samtykkets rekkevidde beror på en tolkning av samtykkedisposisjonen og den informasjonen som er gitt. Det oppstilles i den forbindelse gjerne et

---

⁶³ Hovlid (2015) side 161.

⁶⁴ *ibid.* side 162–179.

Inspirasjon er også hentet fra Syse (1994) side 105–107.

⁶⁵ Hovlid (2015) side 165.

krav om *informert samtykke*. I dette ligger en forutsetning om at vedkommende må være klar over hva det blir samtykket til. Har ikke avgiver fått tilstrekkelig informasjon vil dette påvirke samtykkets innhold og rekkevidde.⁶⁶

Der barn er omtaleobjekt i pressens publikasjoner kan det reises en rekke problemstillinger i tilknytning til ovennevnte vilkår. Særlig aktualiseres aspektet om samtykkekompetanse. De mest sentrale problemstillingene vil bli gjenstand for nærmere drøftelse i kapittel 3 og 4.

2.3.4 Særlovgivning som gjelder barn

Barnelova har naturligvis sentral betydning i saker som omhandler barn. Loven gjennomfører en rekke av prinsippene knesatt i Barnekonvensjonen, men regulerer også forholdet mellom barn og foreldre. Generelle regler om samtykke må således utfylles av reglene i barnelova. Særlig sentrale bestemmelser er bl. § 30 om foreldreansvaret, bl. § 31 om barnets medbestemmelsesrett og bl. § 33 om barnets selvbestemmelsesrett.

Vergemålsloven regulerer også spørsmål om barns rettslige handleevne og vergens kompetanse til å foreta rettslige handlinger på vegne av barnet.⁶⁷ Hva gjelder vergens kompetanse kommer loven imidlertid bare til anvendelse «i den utstrekning kompetansen ikke omfattes av foreldreansvaret etter barneloven», jf. vgml. § 1 tredje punktum. Videre gjelder reglene om mindreåriges rettslige handleevne kun der annet ikke er «særlig bestemt», jf. vgml. § 9. Som vi skal se følger både foreldrenes og barnas beslutningskompetanse av barnelova, og vergemålsloven vil således være av begrenset betydning for oppgaven.⁶⁸

---

⁶⁶ *ibid.* side 165–166.

Merk at prinsippene for samtykke kommer til uttrykk en rekke steder i særlovgivningen. Se f.eks. personopplysningsloven § 2 nr. 7, pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4, helseregisterloven § 2 litra f.

⁶⁷ Jf. vergemålsloven § 1 første og annet punktum.

Merk også at samtykke til behandling av personopplysninger er en rettslig handling som i utgangspunktet omfattes av vergemålsloven, jf. Ot.prp. nr. 110 (2008-2009) side 172.

⁶⁸ Hvor reglene om samtykkekompetanse skal utledes fra kan fremstå uoversiktlig og usikkert for den alminnelige rettsanvender. Dette kan blant annet illustreres av at forarbeidene til personopplysningslovens bestemmelser om samtykke viser til vergemålsloven for barnets samtykkekompetanse, jf. Ot.prp. nr. 92 (1998–1999) side 103. Dette har blitt kritisert av Lucy Smith i hennes artikkel, se Smith (2011) side 115. Smith slår fast at vergemålsloven kun gjelder samtykke til økonomiske forhold, mens forarbeidene til loven selv konkluderer med at loven omfatter samtykke til behandling av personopplysninger, jf. Ot.prp. nr. 110 (2008-2009) side 172.

2.4 Oppsummering

Etter dette kan det slås fast at privatlivsvernet og ytringsfriheten er likestilte rettigheter. Ved rettighetskonflikt må det derfor foretas en interesseavveining i tråd med EMDs praksis. Denne avveiningen innfortolkes i ordinærlovgivningens bestemmelser om privatlivskrenkelses.

En privatlivskrenkelse forutsetter at det ikke har blitt avgitt gyldig samtykke til publisering. Barns rettslige særstilling gjør det særlig utfordrende å vurdere når og hvordan et samtykke kan frifinne pressen fra rettslig ansvar.

Det er lite rettspraksis om oppgavens tema og det er således vanskelig å vite sikkert hvordan de generelle vurderingene blir påvirket av at den eksponerte er et barn. Norske domstoler er imidlertid konstitusjonelt og folkerettslig forpliktet til å ivareta grunnleggende hensyn som gjør seg gjeldende der det er tale om barn. Det øvrige regelverk må derfor tolkes i lys av disse. Det forhold at EMD i flere saker har anerkjent barnets beste som grunnleggende prinsipp tilsier at også EMD er tilbøyelig til å vektlegge hensyn til barnet i sin avveining. Uansett vil det være nærliggende å tro at EMD vil akseptere nasjonalstatenes vektlegging av grunnleggende prinsipper om barn i kraft av statenes «margin of appreciation».⁶⁹

---

⁶⁹ Jf. *Von Hannover mot Tyskland nr. 2* (avsnitt 104).

3 Når er barnets samtykke tilstrekkelig?

3.1 Problemstilling

I august 2014 sender 15 år gamle «Ida» en e-post til Stavanger Aftenblad. Hun ønsker å fortelle sin historie om livet under barnevernets omsorg. E-posten fra Ida skulle komme til å bli starten på et omfattende medieprosjekt og en ny vending i livet. I 2016 publiseres reportasjeserien «Glassjenta». På avisens hjemmeside publiseres en videoserie bestående av ti kapitler og saken rommer i tillegg en 64 siders papiravis.⁷⁰ Idas ansikt er anonymisert ved sladding, men stemmen hennes er identifiserbar. En rekke andre opplysninger om klesstil, hårfrisyre, hobbyer og stedsnavn bidrar til å gjøre jenta lett gjenkjennelig. I serien presenteres en rekke kritikkverdige forhold ved både barneverntjenesten og politiet, og det avdekkes blant annet at barnet har blitt utsatt for massiv tvangsbruk. Men i serien får vi også fremstilt svært sensitiv informasjon om Ida. Vi får blant annet vite at hun har vært voldelig, hatt selvmordsforsøk, fremsatt drapstrusler og at hun har vært involvert i ildspåsetting av barnevernets bygning. Når jenta er 16 år gammel er hun tiltalt for en rekke lovbrudd og gjennom reportasjeserien får vi innblikk i straffesaken som ender med domfellelse. Samtidig får vi vite at jenta har vært utsatt for omsorgssvikt, gjennom det faktum at hun er institusjonalisert under barnevernets omsorg.

Glassjenta-saken illustrerer en situasjon hvor barnet har et sterkt behov for å ytre seg. Samtidig aktualiseres sterke personvern hensyn. Et barn kan ha manglende evne til å vurdere innhold og konsekvenser av egne handlinger. Dette setter barnets privatliv i en særlig sårbar stilling og styrker behovet for beskyttelse. Av nettopp slike grunner kan det være nødvendig å beskytte barnet mot seg sine egne handlinger.

I det følgende vil det vurderes når barnet på egne vegne kan samtykke til eksponering (samtykkekompetanse), hvilken adferd som kan utgjøre et samtykke fra barn (tilstrekkelig samtykkedisposisjon) og hva som skal til for at samtykket kan sies å dekke det omstridte materialet (tilstrekkelig rekkevidde). Kravet til fravær av viljesmangler vil ikke behandles.

---

⁷⁰ Ergo (2016) og Espeland (2016).

3.2 Kravet til samtykkekompetanse

Hvorvidt barnets samtykke er tilstrekkelig for å frifinne pressen fra ansvar, beror på regler om samtykkekompetanse. I Norge er den generelle myndighetsalderen satt til 18 år, og før denne alderen er oppnådd har barnet innskrenket frihet til å bestemme over sitt eget liv.

Et sentralt utgangspunkt hva gjelder barnets samtykkekompetanse, er barnelovas regler om foreldreansvar. Disse inneholder ingen generell regel om når barnet er samtykkekompetent, men er egnet til å gi en viss veiledning. Utgangspunktet er at det er foreldrene som har «rett og plikt til å ta avgjerd for barnet i personlege tilhøve», jf. barnelova § 30 første ledd, annet punktum. I tilknytning til denne bestemmelsen har personvernkommisjonen tidligere uttalt at «personlige tilhøve» også omfatter bruk av informasjon som beskriver barnet.⁷¹ Foreldrenes rett og plikt til å ta avgjørelser etter barnelova § 30 er imidlertid begrenset av «dei grensene som §§ 31 til 33 set». Som begrensning inngår blant annet prinsippene om barnets rett til å bli hørt og barnets medbestemmelsesrett, jf. barnelova § 31. At barnet skal gis medbestemmelsesrett i tråd med sin alder og utvikling, kan tilsi at beslutningskompetansen på et stadium før myndighetsalder kan komme til å være delt mellom foreldrene og barnet, alternativt at barnet har enekompetanse til å treffe beslutningene.

Videre følger det av barnelova § 33 at barnet skal gis «stendig større sjølvråderett med alderen og frem til det fyller 18 år». Ordlyden tilsier her at barnets selvbestemmelsesrett skal utvikles gradvis. Bestemmelsen åpner videre opp for at en beslutningskompetanse kan tillegges barnet alene. Prinsippet om selvbestemmelse har gitt seg utslag i flere bestemmelser i særlovgivningen, hvor barnet er gitt selvstendig beslutningskompetanse på visse områder. Slike bestemmelser bør kunne tjene som mønster og veiledning for når selvbestemmelsesretten etter barnelova § 33 skal inntre når det er tale om samtykke på lignende områder som ikke er lovregulert.⁷²

Eksempel på regulering av barnets selvbestemmelsesrett kan hentes fra barnelova § 32. Av bestemmelsen følger at barnet fra det fyller 15 år har selvstendig beslutningskompetanse ved valg av utdanning og foreningsmedlemskap. Tilsvarende aldersgrense gjelder ved barnets innmelding i kirke- og trossamfunn, jf. kirkeloven § 3 nr. 6 og trossamfunnsloven § 3. Ved innføring av en slik bestemmelse har lovgiver således konkludert med at barnet ved fylte 15 år normalt vil være moden nok til å ta standpunkt til slike beslutninger på egenhånd. Et annet eksempel på barnets selvstendige beslutningskompetanse kan hentes fra helserettslig sammenheng. I spørsmål som gjelder helsehjelp, er utgangspunktet at barnet kan samtykke fra det er

---

⁷¹ NOU 2009: 1 side 132.

⁷² Smith (2011) side 114.

16 år, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3 litra b. I særlige tilfeller gis barnet til og med helserettlig beslutningskompetanse fra fylte 12 år, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3 litra c.

Både når det gjelder valg av skole, foreningsmedlemsskap, trossamfunn og samtykke til helsehjelp, fordrer utøvelse av slike rettigheter naturligvis også at barnet gis rett til å samtykke til behandling av visse personopplysninger. Ved registrering i skole, forening og trossamfunn vil det eksempelvis kunne være nødvendig å oppgi navn, alder og adresse.⁷³ Dette må også være tilfelle ved samtykke til helsehjelp, og av helseregisterloven § 15 første ledd, litra b, følger det uttrykkelig at barnet har samtykkekompetanse til behandling av helseopplysninger fra fylte 16 år. At barnet er gitt utstrakt selvbestemmelsesrett på disse områdene, kan tilsi at barnet bør gis en lignende samtykkekompetanse i spørsmål om behandling av personopplysninger der dette ikke er lovregulert.

Personopplysningsloven benytter samtykke som et av flere grunnlag for behandling av personopplysninger. Loven inneholder imidlertid ingen nærmere angivelse av barns samtykkekompetanse. Datatilsynet som tolker og håndhever personopplysningsloven, har imidlertid gitt klart uttrykk for sitt syn, nemlig at barnet som hovedregel kan samtykke til behandling av personopplysninger fra fylte 15 år. Likevel oppstiller Datatilsynet unntak for samtykke til behandling av sensitive opplysninger. Slike opplysninger kan kun behandles med foreldrenes samtykke frem til fylte 18 år.⁷⁴ Ovennevnte aldersgrenser er ikke fastsatt ved lov, men Datatilsynets praktisering gir likevel uttrykk for en tolkning av samtykkereglene etter gjeldende rett. Deres tolkning harmonerer godt med de tidligere nevnte lovbestemmelser som også fastsetter en aldersgrense på 15 år.

Etter dette ser det ut som at lovgiver generelt har ansett 15 år som en alder hvor selvbestemmelsesretten normalt kan tre inn ved beslutninger som forutsetter behandling av personopplysninger. At aldersgrensen i helserettlig sammenheng ligger noe over dette har også gode grunner for seg, da helseopplysninger etter sin art er mer sensitive enn generelle opplysninger om navn, adresse, telefonnummer etc.⁷⁵ Forutberegnelighets- og konsistenshensyn tilsier derfor at det ved samtykke til pressens publisering av private opplysninger bør tas utgangspunkt i en veiledende aldersgrense på 15 år, der opplysningene ikke har noen særlig grad av sensitivitet. Barnets behov for privatlivsbeskyttelse tilsier at denne aldersgrensen bør heves i samsvar med sensitivtetsgraden. Der det er snakk om samtykke til publisering av særlig sensitiv

---

⁷³ Grønvold (2014) side 82.

⁷⁴ Datatilsynet (2011).

⁷⁵ Inspirert av Syse (2017) side 105.

informasjon er det nærliggende å legge til grunn at barnet som et utgangspunkt ikke kan samtykke på egne vegne før myndighetsalder. Dette har også fått tilslutning i teorien.⁷⁶

Under punkt 3.1 har jeg illustrert problemstillingen med Glassjenta-saken. Alvorlige barnevernssaker vil etter sin art kunne betraktes som svært sensitive. I slike saker vil det derfor være nærliggende å legge til grunn at barnet ikke kan samtykke til publisering av private opplysninger før barnet har fylt 18 år.

Ved anvendelse av veiledende aldersgrenser, er det grunn til å fremheve at beslutningskompetansen likevel må ses i sammenheng med barnets modenhet. Siden tilstrekkelig modenhet er en forutsetning for medbestemmelsesretten, er det en selvfølge at en mer utstrakt selvbestemmelsesrett ikke kan finne sted dersom barnet ikke er i stand til å ivareta sine egne interesser på en forsvarlig måte.⁷⁷ Prinsippene gir anvisning på en konkret vurdering som gjør at barnets modenhet i den konkrete sak kan tilsi både høyere og lavere aldersgrense i den konkrete sak. Hensynet til barnets yringsfrihet vil også kunne være et moment som underbygger en lavere aldersgrense såfremt barnet har tilstrekkelig modenhet. Selv der aldersgrenser er lovregulert, vil prinsippene som følger av Barnekonvensjonen og Grunnloven § 104 kunne medføre at aldersgrenser må tolkes innskrenkende eller settes til side grunnet det konkrete barnets utvikling og behov.

3.3 Når kan barnets adferd utgjøre et samtykke?

I teorien er det antatt at et samtykke til publisering av private forhold vil kunne være gyldig på bakgrunn av både uttrykkelig og stilltiende samtykke.⁷⁸ Hva som ligger i stilltiende samtykke har kommet nærmere til uttrykk i særlovgivningen. I pasient- og brukerrettighetsloven § 4-2 annet punktum heter det for eksempel at «[s]tilltiende samtykke anses å foreligge dersom det ut fra pasientens handlemåte og omstendighetene for øvrig er sannsynlig at hun eller han godtar helsehjelpen». Det sentrale må altså være at vedkommende gjennom sin adferd kan sies å ha tilkjennegitt sitt samtykke til publisering.⁷⁹

Det er ikke vanskelig å akseptere at et voksent menneske som stiller opp til intervju hos pressen, etter omstendighetene *kan* ha avgitt et samtykke til publisering av intervjuet.⁸⁰ Et barn derimot, har normalt ikke tilsvarende forutsetninger for å forstå konsekvensene av sin egen adferd. Dette kan tilsi at stilltiende samtykke sjeldent eller aldri vil være tilstrekkelig til å

---

⁷⁶ Hovlid (2015) side 175 og Grønvold (2014) side 72.

⁷⁷ Inspirert av Sandberg (2018) note 82.

⁷⁸ Hovlid (2015) side 163.

⁷⁹ Inspirert av Syse (2009) side 325.

⁸⁰ Hovlid (2015) side 163–164.

sannsynliggjøre at barnet har godtatt publisering. Selv om det ikke kan oppstilles et generelt krav til uttrykkelig samtykke for barn, vil et stilltiende samtykke sannsynligvis være lite egnet til å belyse samtykkets rekkevidde og om samtykket er fundert på den informasjonen som er gitt. Pressen vil derfor kunne få problemer med å sannsynliggjøre gyldigheten av et samtykke, dersom publikasjonen er basert på et stilltiende samtykke.

Selv om stilltiende samtykke kan presumeres å være utilstrekkelig i de fleste tilfeller med barn, kan det kanskje tenkes visse situasjoner som legitimerer denne formen for samtykkedisposisjon. Eksempelvis vil man kunne se for seg et tilfelle der pressen har gitt barnet solid og tilrettelagt informasjon om hva som skal publiseres, i hvilket omfang det skal publiseres, samt konsekvenser og risiko med slik publisering. Dersom kontaktpersonen ber barnet ta kontakt ved ønske om publisering, og barnet etter en betenkningstid ringer opp og forteller hele historien, vil man kunne anta at en slik atferd etter omstendighetene vil kunne utgjøre et gyldig samtykke. Det må uansett foretas en konkret vurdering av omstendighetene og adferden som er utvist, og spørsmålet om hvilken adferd som binder barnet ved samtykke har naturligvis nær sammenheng med spørsmålene om informert og dekkende samtykke.

3.4 Informert samtykke med tilstrekkelig rekkevidde

Dersom et samtykke skal fritta pressen fra ansvar er det en forutsetning at det aktuelle samtykket dekker det omstridte materialet som er publisert. Samtykkets rekkevidde må bero på en tolkning av samtykkedisposisjonen og den informasjonen som er utvekslet mellom partene.⁸¹ Det er i denne sammenheng viktig å ta i betraktning at barn ikke alltid vil være i stand til å forstå rekkevidden og konsekvenser av et samtykke. Kravet om informert samtykke forutsetter nettopp at dette tas i betraktning.

Hva som ligger i informert samtykke kommer blant annet til uttrykk i pasient- og brukerrettighetsloven. I pbrl. § 4-1 første ledd heter det «[f]or at samtykket skal være gyldig, må pasienten ha fått nødvendig informasjon om sin helsetilstand og innholdet i helsehjelpen». Informasjonens form er nærmere presisert i pbrl. § 3-5 der det heter at «informasjonen skal være tilpasset mottakerens individuelle forutsetninger, som alder, modenhet, erfaring og kultur- og språkbakgrunn», og videre at «personellet skal så langt som mulig sikre seg at mottakeren har forstått innholdet og betydningen av informasjonen».

Krav om nødvendig og tilpasset informasjon må kunne sies å være overførbart til innholdet i et mer generelt prinsipp om informert samtykke. Der et barn skal samtykke til eksponering i

---

⁸¹ Hovlid (2015) side 165–166.

pressen, må pressen derfor sørge for å gi barnet den informasjonen som skal til for at barnet får et forsvarlig beslutningsgrunnlag.⁸² Denne informasjonen må videre være tilpasset barnets individuelle forutsetninger hva gjelder språk og innhold, og redaktøren eller journalisten må forsikre seg om at barnet har forstått innholdet og konsekvensene av samtykket. Først der journalisten eller redaktøren har forsikret seg om at barnet har forstått både innhold og konsekvenser av publisering, vil det kunne foreligge et informert samtykke fra barnet. Foreligger ikke informert samtykke fra barnet, vil samtykkets rekkevidde begrenses tilsvarende. Dersom det publiserte materialet ligger utenfor samtykkets rekkevidde, kan det heller ikke sies å være fundert på et gyldig samtykke.

3.5 Oppsummering

Etter dette kan det konkluderes med at barn normalt vil ha kompetanse til å samtykke på egne vegne fra fylte 15 år. Der det er tale om samtykke til eksponering av sensitive private opplysninger vil det normalt kreves en høyere alder og ved særlig sensitive opplysninger kreves myndighetsalder med mindre spesielle holdepunkter tilsier noe annet. Er samtykke innhentet fra en person uten samtykkekompetanse vil samtykket være ugyldig.

Der det skal innhentes samtykke fra barn vil det som samtykkedisposisjon være mest aktuelt med uttrykkelig samtykke, da et stilltiende samtykke må antas å gi mindre grunnlag for pressen til å vurdere om barnet har forstått samtykkets innhold og konsekvenser. Videre må samtykket være informert for å kunne fritta pressen fra ansvar. Dette kravet vil være tilfredsstillt når barnet kan sies å ha et forsvarlig beslutningsgrunnlag. Dersom man etter en tolkning av samtykkedisposisjon og beslutningsgrunnlag kommer til at samtykket ikke dekker det omstridte materialet, vil det ikke foreligge gyldig samtykke til eksponeringen. Dersom vilkårene for gyldig samtykke er oppfylt og det omstridte materialet faller innunder samtykkets rekkevidde, vil pressen derimot fritas fra ethvert rettslig ansvar for publisering.

---

⁸² Se Ot.prp.nr.12 (1998-1999) side 132 der det fremgår at nødvendig informasjon er «(...) slik informasjon som skal til for å gi et forsvarlig beslutningsgrunnlag».

4 Når er foreldrenes samtykke tilstrekkelig?

4.1 Problemstilling

I 2016 og 2017 publiserte TV 2 en rekke nyhetsoppslag om Natasha og Eriks kamp mot barnevernet. I reportasjene ble det fortalt at paret allerede på fødestuen fikk fratatt sine nyfødte tvillingjenter, dette med begrunnelse om at Natasha hadde lettere psykisk utviklingshemming. Etter hvert ble paret gjenforent med barna ved et institusjonsopphold som skulle vare i to måneder. Da valgte paret å rømme fra Norge i håp om å slippe unna en ny omsorgsovertakelse fra barnevernet. Paret ble som følge av dette siktet av politiet for omsorgsunndragelse, samt etterlyst av Interpol.⁸³ De fleste reportasjene bestod av tekst, bilder og videoklipp av paret, men også videoklipp av barna har blitt publisert.⁸⁴ Det er ikke vanskelig å forstå at paret har vært i en svært utfordrende situasjon, og at bruk av redaksjonelle virkemidler kanskje var den eneste muligheten for paret til å få satt søkelys på sin sak. Men er det i slike saker tatt hensyn til barnas personvern? Kan foreldre beslutte at sensitive private opplysninger om barnet publiseres? Selv om barna på tidspunktet for publisering er for små til å kunne gjøre seg opp tanker rundt dette, er ikke dette til hinder for at eksponeringen kan skape konsekvenser for barnet i fremtiden. Barnevernssaker i media får gjerne en skjev fremstilling. Som regel er det kun foreldrene og aktører som fremmer deres sak som uttaler seg, mens offentlige aktører gjerne får beskjeden spalteplass grunnet regler om taushetsplikt. Hensynet til barnet blir sjeldent viet mye plass, annet enn at barnet blir fremstilt som et offer for selve tvisten.

Av det som er skrevet i kapittel 3, følger også at foreldrene i utgangspunktet har en rett til å samtykke på vegne av barn frem til barnet selv har kompetanse til å samtykke. Det vil i det følgende vurderes om det kan utledes ytterligere begrensninger i foreldrenes samtykkekompetanse eller om samtykke fra foreldrene alltid vil være tilstrekkelig. De øvrige vilkårene for gyldig samtykke må naturligvis også være oppfylt der foreldre skal samtykke på vegne av barna. Vilråene vil imidlertid by på færre utfordringer der samtykket avgis av et voksent menneske som kan forutsettes å være i stand til å forstå nærliggende konsekvenser av egne handlinger. Vilråene om samtykkedisposisjon, rekkevidde og fravær av viljesmangler vil derfor ikke behandles nærmere i dette kapittelet.

---

⁸³ TV 2 (2016).

⁸⁴ TV 2 (2017).

4.2 Fratatt foreldreansvar eller omsorgsovertakelse

Utgangspunktet er at det er foreldrene som er barnets verge og som kan fatte beslutninger for barnet i kraft av foreldreansvaret i barnelova. Dersom foreldrene fratras foreldreansvaret opphører samtidig det rettslige grunnlaget for utøvelse av denne beslutningsretten. I slike situasjoner må det oppnevnes verge for barnet og beslutningskompetansen må dernest hjemles i vergemålsloven.⁸⁵ Det skal imidlertid mye til før foreldrene fratras foreldreansvaret, og selv der det besluttes omsorgsovertakelse etter barnevernloven § 4-12 vil foreldrene fremdeles være i besittelse av foreldreansvaret.⁸⁶ Foreldrenes kompetanse etter foreldreansvaret innskrenkes imidlertid av barnevernlovens særreguleringer. Ved omsorgsovertakelse ligger beslutningskompetansen i spørsmål som gjelder den «daglige omsorg» hos barneverntjenesten, men slik at denne på barneverntjenestens vegne kan utøves av fosterforeldre eller en institusjon som barnet bor i.⁸⁷ I barnevernloven § 4-18 første ledd, tredje punktum, heter det imidlertid at «barneverntjenesten kan bestemme at fosterforeldrene eller den institusjon der barnet bor, også skal avgjøre andre spørsmål enn de som gjelder den daglige omsorg» (min kursivering). En slik ordlyd gjør det uklart hvor grensene skal trekkes mellom barneverntjenestens beslutningskompetanse og foreldrenes resterende beslutningskompetanse etter foreldreansvaret. Dersom foreldrene har blitt fratatt den daglige omsorgen, tilsier imidlertid foreldrenes omsorgssvikt at det beste for barnet er om samtykkekompetansen tillegges barneverntjenesten, hva gjelder samtykke til publisering av private opplysninger. At lovgiver har gitt barneverntjenesten samtykkekompetansen i spørsmål om helsehjelp, underbygger dette.⁸⁸

Det legges etter dette til grunn at foreldre ikke har samtykkekompetanse på vegne av barnet ved fratatt foreldreansvar. Hensynet til barnets beste tilsier at tilsvarende bør gjelde der det har blitt fattet vedtak om omsorgsovertakelse.

4.3 Barnets nektelseskompetanse

I kraft av barnets samtykkekompetanse følger også en nektelseskompetanse. Gode grunner tilsier imidlertid at nektelseskompetansen skal inntre før samtykkekompetansen. Det kreves mindre modenhet og utvikling for utøvelse av en nektelseskompetanse enn utøvelse av en samtykkekompetanse.⁸⁹ Dette er naturlig ettersom konsekvensene og risikoen ved nektelse normalt vil være mindre enn konsekvensene og risikoen ved samtykke. Det bør derfor i kraft av selvbestemmelsesretten kunne utledes en rett til å nekte der barnets modenhet og utvikling

---

⁸⁵ Jf. barnevernloven § 4-20 første ledd.

⁸⁶ Lødrup (2016) side 381–382.

⁸⁷ Jf. barnevernloven § 4-18 første ledd, annet punktum.

⁸⁸ Se pbrl. § 4-4 fjerde ledd.

⁸⁹ Smith (2011) side 116–117.

tilsier dette. En slik forståelse vil også harmonere best med medbestemmelsesretten etter både barnelova § 31 og Grunnloven § 104 som krever at barnets mening blir tillagt vekt i overensstemmelse med alder og utvikling.

Etter dette legges det til grunn at barnet vil ha en rett til å nekte foreldrene i å samtykke der barnet er i stand til å forstå at det ikke ønsker publisering. Siden barns personvernrettslige samtykkekompetanse normalt vil inntre ved fylte 15 år, er det nærliggende å legge til grunn at nektelseskompetansen normalt må inntre en god stund før denne. Begrunnelsen for å nekte gjør seg desto mer gjeldende ved publisering av sensitive opplysninger, og det er derfor etter mitt syn ikke grunn til å heve aldersgrensen i tråd med sensitivitetsgraden slik jeg har tatt til orde for under punktet om barnets samtykkekompetanse.⁹⁰ Siden nektelseskompetansen kan utledes av barnelova §§ 31 og 33 vil denne begrense beslutningskompetansen etter foreldreansvaret jf. barnelova § 30 første ledd, annet punktum.

4.4 Samtykke fra kun én forelder

Det er kun «dei som har foreldreansvaret» som har rett og plikt til å fatte beslutninger for barnet, jf. barnelova § 30 første ledd, første og annet punktum. Der det kun er én av foreldrene som har foreldreansvar, vil det således være denne ene forelderens som kan samtykke til publisering av private opplysninger om barnet.⁹¹ Den andre forelderens vil dermed ikke ha kompetanse til å avgi gyldig samtykke til pressen.

Spørsmålet blir hvordan dette stiller seg når foreldrene har felles foreldreansvar. I barnelova § 30 første ledd, tredje punktum, heter det at «[h]ar foreldrene sams foreldreansvar, skal dei ta avgjerdene saman». Utgangspunktet er altså at foreldrene må være enige om de beslutninger som skal tas. I dette må det også antas å ligge en nektelseskompetanse.⁹² Men krever en enighet at det skal innhentes samtykke fra begge, eller må den ene forelderens motsette seg publisering for at ugyldighet skal inntre? I denne sammenheng kan det være relevant å se hen til løsningen i pasient- og brukerrettighetsloven, som regulerer hvem samtykke skal innhentes fra i forbindelse med helsehjelp til barnet. I følge Syse er det etter pasient- og brukerrettighetsloven i utgangspunktet et krav om samtykke fra begge foreldrene, jf. ordlyden «foreldrene (...) har rett til å samtykke (...)»⁹³. Videre mener han at nektelse fra en av foreldrene vil medføre

---

⁹⁰ Se punkt 3.2.

⁹¹ Se barnelova § 35 om hvem som kan ha foreldreansvaret.

⁹² Merk at barnelova § 37 begrenser nektelseskompetansen til den forelder som ikke bor fast med barnet. Dette gjelder imidlertid kun «større avgjerd om dagleglivet».

⁹³ Se pbrl. § 4-4 første ledd, første punktum.

ugyldig samtykke etter bestemmelsen.⁹⁴ Loven oppstiller imidlertid to unntak fra disse utgangspunktene. Det første unntaket gjør det tilstrekkelig med samtykke fra én forelder dersom helsehjelpen inngår i den «daglige og ordinære omsorgen for barnet».⁹⁵ Dette er i følge Syse en lovfesting av tidligere fortolkninger av barnelova.⁹⁶ Det andre unntaket gjør det tilstrekkelig med samtykke fra én forelder der det er tale om helsehjelp som er «nødvendig for at barnet ikke skal ta skade».⁹⁷ Denne bestemmelsen er i følge Syse et lovfestet unntak fra barnelovas hovedregel om at større avgjørelser i barnets liv skal tas av begge foreldre ved felles foreldreansvar. Bestemmelsen vil typisk aktualisere seg dersom foreldrene er uenige i alvorlige situasjoner.⁹⁸ En lignende bestemmelse finner vi ikke i barnelova, og regelen er ikke generelt overførbar til oppgavens tema.

Siden reglene i pasient- og brukerrettighetsloven er utformet med barnelovas regler for øyet, er det nærliggende å trekke analogislutninger fra bestemmelsene som harmonerer med barnelovas bestemmelser. Det kan derfor oppstilles en hovedregel om at samtykke må innhentes fra begge foreldre for at samtykke skal være gyldig på vegne av barnet. Ved avgjørelser om barnets dagligliv vil det være tilstrekkelig med samtykke fra én av foreldrene, og slike avgjørelser må i første rekke tas av den forelder som barnet bor fast med, jf. barnelova § 37.

Samtykke til publisering av private opplysninger om barnet kan vanskelig sies å være en avgjørelse som faller innunder den daglige og ordinære omsorgen for barnet. Dette er en spesiell beslutning som kan medføre risiko og konsekvenser for barnet. Ved samtykke til pressens publisering må det derfor i utgangspunktet foreligge samtykke fra begge foreldre for at vilkåret om samtykkekompetanse skal være oppfylt.

4.5 Hensynet til barnets beste og barnets særlige behov for privatlivsvern

Etter barnelova § 30 skal foreldreansvaret utøves «ut frå barnet sine interesser og behov». Dette understreker at samtykkekompetansen kun er et substitutt for barnets manglende evne til å ta fornuftige og velbegrunnede avgjørelser, og ikke en kompetanse foreldrene skal kunne utnytte for sin egen nytte.⁹⁹ Dersom barnets interesser ikke er ivaretatt i beslutninger som tas på vegne av barnet, vil foreldrene overskride det som inngår i foreldreansvaret. Et samtykke

---

⁹⁴ Syse (2016) note 126.

⁹⁵ Jf. pbrl. § 4-4 annet ledd, første punktum.

⁹⁶ Dette korresponderer med barnelova § 37 som begrenser en forelders nektelseskompetanse ved viktige avgjørelser om barnets dagligliv.

⁹⁷ Jf. pbrl. § 4-4 tredje ledd, første punktum.

⁹⁸ Syse (2016) note 128.

⁹⁹ Smith (2011) side 117.

til publisering av private opplysninger i strid med barnets beste vil følgelig ikke være gyldig. En slik begrensning harmonerer også med Barnekonvensjonen art. 3 og Grl. § 104 om barnets beste.¹⁰⁰ Andre menneskerettigheter vil også kunne sette grenser for samtykkekompetansen etter barnelova § 30. Her vil for eksempel barnets privatlivsrettigheter kunne begrunne at foreldre i en konkret sak ikke har kompetanse til å samtykke til eksponering i pressen.¹⁰¹

4.6 Oppsummering

Av det som nå er sagt om foreldres samtykkekompetanse, er det nokså klart at kompetansen etter foreldreansvaret er begrenset av en rekke andre bestemmelser. Ikke bare er det barnets egen kompetanse som begrenser, men også menneskerettighetene setter en ytre grense for rekkevidden av foreldrenes samtykkekompetanse i personvernspørsmål. Disse må benyttes som tolkningsfaktor ved vurderingen av foreldreansvarets rekkevidde, og all den tid barnekonvensjonen og EMK er inntatt i menneskerettsloven, skal konvensjonsbestemmelsene gis forrang ved motstrid. Hertil kommer Grunnloven §§ 102 og 104 med status som *lex superior*.

---

¹⁰⁰ Syse (2016) note 126 og Smith (2011) side 117.

¹⁰¹ Smith (2011) side 117.

5 Pressens rett til å eksponere barn

5.1 Problemstilling

Nyttårsaften 2015 ble 13 år gamle Angelica funnet død på en hytte i Valdres. Den såkalte Valdres-saken vakte stor oppsikt i norske medier, med gjentatte forsøk på å plassere skylden for jentas tragiske død. Nyhetsbildet skapte antakelig en skjev fremstilling av saken den første tiden. Dette fikk uheldige konsekvenser, og særlig for skolebarna som ble utpekt som Angelicas mobbere. Selv om pressen ikke gjorde de angivelige «mobberne» direkte identifiserbare, var det klart at navngivelse og bilde av skolen ville kunne gjøre barna gjenkjennbare i nærmiljøet. Videre fikk oppslagene om mobbing en så sentral plass i nyhetsbildet at det indikerte en klar sammenheng mellom mobbingen og dødsfallet. På bakgrunn av denne mediedekningen valgte daværende generalsekretær i Norsk Presseforbund å benytte seg av sin initiativrett, og hele ni ulike medier ble i tilknytning til saken klaget inn for PFU for brudd på punkt 4.8 i Vær Varsom-plakaten. En rekke medier ble deretter felt for sin dekning av saken.¹⁰²

Pressen må selv ta stilling til hvilke saker som skal publiseres. Tidligere i oppgaven har jeg vist til eksempler hvor barn eller foreldre selv har et ønske om å ytre seg i mediene. Som man kan se fra dekningen av Valdres-saken hender det også at pressen på eget initiativ eksponerer barn i mediene. Som vi tidligere har sett er ikke samtykke et vilkår for å kunne publisere private opplysninger, med mindre det er tale om publisering av bilder, jf. åvl. § 45c.¹⁰³ Selv om åvl. § 45c oppstiller samtykke som vilkår, åpner bestemmelsen opp for et praktisk unntak der publiseringen er av allmenn interesse. Til tross for samtykkets frifinnende virkning etter privatlivsbestemmelsene, er det altså ikke slik at manglende samtykke vil medføre noen automatisk privatlivskrenkelse etter privatlivsbestemmelsene. Men hvordan skal pressen forholde seg til samtykkereglene? Og når kan pressen holdes ansvarlig for privatlivskrenkelser der det ikke foreligger samtykke? De ulike privatlivsbestemmelsene oppstiller ulike vilkår for ansvarliggjøring av pressen. Som nevnt under 2.3.2 er det imidlertid rettstridsvurderingen som er kjernen i vurderingen av om pressen kan holdes ansvarlig for sin ytring. Det er denne avveiningen som gir svaret på pressens handlingsrom etter gjeldende rett – herunder hvilken rett de har til å eksponere barn i mediene.

I det følgende vil jeg først ta stilling til hvilke krav som kan stilles til pressen når det gjelder verifisering av samtykke. Dernest vil jeg ved å drøfte momentene i rettstridsvurderingen belyse hvilke argumenter som taler for og imot at pressen skal stilles til ansvar.

---

¹⁰² Nettavisen (2017).

¹⁰³ Se punkt 2.3.3.

5.2 Samtykke som frifinnelsesgrunn

5.2.1 Bevisbyrden

For at et samtykke skal virke frifinnende må det bevises at det faktisk foreligger samtykke. I Rt. 2007 s. 687 (Big Brother) kan det synes som om bevisbyrden er tillagt den som publiserer. Der uttaler førstvoterende at «Se og Hør har ikkje i noko tilfelle oppfylt sin bevisbyrde med omsyn til at det her vart gitt eit samtykke til publisering» (avsnitt 63). Uttalelsen tilsier at det er pressen som har bevisbyrden for at det foreligger samtykke der dette skal virke frifinnende for ansvar. En slik forståelse har også kommet til uttrykk i juridisk teori og er for øvrig i samsvar med de krav som stilles til bevis av samtykke ved anvendelse av åndsverkloven § 45c.¹⁰⁴

Hovlid har i sin bok reist spørsmålsteget ved om dette utgangspunktet kan gjelde i alle situasjoner. Som eksempel nevner hun situasjoner der det i utgangspunktet kan se ut til å foreligge samtykke, men hvor den omtalte hevder det foreligger spesielle omstendigheter som tilsier at det likevel ikke foreligger samtykke. Her gir forfatteren uttrykk for at det i slike situasjoner kanskje må gjelde en omvendt bevisbyrde.¹⁰⁵ Det kan reises spørsmålsteget ved om dette er aktuelt i situasjoner der pressen kun har innhentet samtykke fra foreldrene eller fra barnet. De uklare reglene om samtykkekompetanse vil nettopp kunne være en spesiell omstendighet som kan tilsi at det ikke likevel er avgitt gyldig samtykke i den konkrete situasjonen. I slike situasjoner er det ikke sikkert at pressen er nærmest til å bevise at det foreligger samtykkekompetanse, hvilket kan tilsi at det er urimelig å pålegge pressen bevisbyrden. Det forhold at pressen er den profesjonelle part i relasjonen taler imidlertid sterkt imot anleggelse av en omvendt bevisbyrde. Problemstillingen har foreløpig ikke fått noen avklaring i praksis, og synes heller ikke å ha noe klart svar i teorien. Vi må derfor inntil videre falle tilbake på det utgangspunkt som følger av Høyesterett, nemlig at bevisbyrden påhviler pressen. Dette innebærer at pressen bør benytte seg av metoder som i tilstrekkelig grad kan verifisere at gyldig samtykke er innhentet.

5.2.2 Beviskrav

Det vil naturligvis ha bevismessig betydning hvordan samtykke er innhentet og hvorvidt bevis for samtykke er sikret. Hva som skal til for å sannsynliggjøre at samtykke foreligger, vil imidlertid kunne variere fra sak til sak. Dette kan illustreres av avgjørelsene Rt. 2007 s. 287 (Big Brother) og RG 2011 s. 1207. I førstnevnte sak var beviskravet for samtykke ikke oppfylt og førstvoterende uttalte at Se og Hør «(...) hadde grunn til å sikre bevisa» (avsnitt 63). I RG 2011 s. 1207 derimot var samtykke tilstrekkelig bevist ved at den omtalte hadde stilt opp som

---

¹⁰⁴ Hovlid (2015) side 179–180.

¹⁰⁵ *ibid.* side 180.

intervjuobjekt og godtatt fotografering i forbindelse med dette. Dette tilsier at adferden og situasjonen etter omstendigheten kan utgjøre tilstrekkelig bevis, mens det i andre tilfeller kan foreligge særlige grunner til sikre bevis.¹⁰⁶ Når det er tale om samtykke fra barn eller barnets foreldre, er det en rekke hensyn som tilsier at pressen har en særlig grunn til å sikre bevis. Dette gjelder blant annet hensynet til barnets sårbare stilling og risikoen for at barnet eller foreldrene ikke er samtykkekompetente. De særlige informasjonskrav som må stilles der samtykket er innhentet fra barn, vil også nødvendiggjøre tilstrekkelig notoritet rundt dette. Det er derfor nærliggende å anta at beviskravet i de fleste tilfeller ikke vil være oppfylt dersom pressen ikke har sikret konkrete bevis for samtykke til eksponering av barn.

5.3 Rettsstridsvurderingen

Når det skal vurderes om pressens eksponering av barn utgjør en «krenkelse» av retten til privatliv, følger det av praksis at det skal foretas en rettsstridsvurdering.¹⁰⁷ Det avgjørende er ikke om den omtalte selv føler seg krenket, men om publiseringen etter en objektiv vurdering fremstår som rettstridig, jf. blant annet Rt. 2010 s. 258 (Lokalhistorie) (avsnitt 58).

I Rt. 2007 s. 687 (Big Brother) uttalte førstvoterende at det må foretas en «(...) totalvurdering av formidlinga i lys av kontekst og situasjon, der omsynet til personvernet samtidig blir avvege mot ytringsfridommen (...)» (avsnitt 57). En slik avveining må være overensstemmende med det rettighetsvern som er gitt i EMK og Grunnloven. En fellende eller frifinnende dom som ikke er i slik overenstemmelse, vil ellers kunne angripes med anke eller søksmål mot staten for brudd på menneskerettighetene.¹⁰⁸ Dette innebærer at utgangspunktet for avveiningen må tas i EMDs «balansetest» og den tidligere omtalte momentlisten fra storkammeravgjørelsene *Von Hannover mot Tyskland nr. 2* og *Axel Springer AG mot Tyskland*, jf. punkt 2.2.5.3.

Det finnes svært få saker i EMD som omhandler pressens eksponering av barn. Mest sentralt står to saker mot Østerrike fra 2012, som omhandler henholdsvis pressens eksponering av et barn som var fornærmet i en straffesak¹⁰⁹ og pressens eksponering av et barn som var involvert i en barnefordelingssak.¹¹⁰ Disse sakene omhandler *ikke* barn som selv har ønsket å bli eksponert, og fravær av rettspraksis rundt flere av oppgavens problemstillinger gjør at noen av drøftelsene blir av hypotetisk karakter.

---

¹⁰⁶ Hovlid (2015) side 181–182.

¹⁰⁷ Se punkt 2.3.2.

¹⁰⁸ Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) side 425.

¹⁰⁹ *Kurier Zeitungsverlag og Druckerei GMBH mot Østerrike nr. 1.*

¹¹⁰ *Kurier Zeitungsverlag og Druckerei GMBH mot Østerrike nr. 2.*

5.3.1 Allmenn interesse

Det første momentet som trekkes frem i *Von Hannover mot Tyskland nr. 2* er «[c]ontribution to a debate of general interest».¹¹¹ Dette momentet har i tidligere praksis blitt fremstilt som selve vurderingstemaet og utgangspunktet for avveiningen mellom ytringsfriheten og personvernet.¹¹² Bekkedal har i sin artikkel tatt til orde for at storkammeravgjørelsene fra 2012 modererer momentets betydning sammenlignet med tidligere. Dette har sammenheng med at momentet presenteres som ett av flere tilsynelatende jevnbyrdige momenter som alle skal inngå i en helhetsvurdering.¹¹³ Hovlid mener i motsetning til Bekkedal at det er for tidlig å konkludere med at momentet faktisk har fått mindre betydning enn tidligere. Dette begrunner hun blant annet med at momentet fremdeles synes å være styrende for resultatet av EMDs avveininger.¹¹⁴

Selv om momentet ikke lenger utpekes som et overordnet vurderingstema, fremstilles momentet fortsatt som et «initial essential criterion».¹¹⁵ En slik ordlyd tilsier etter min mening at momentet fortsatt står i en særstilling og at dette skal være utgangspunktet for vurderingen av hva som er en «fair balance». I *Von Hannover mot Tyskland nr. 2* påpekes det at momentlisten er basert på «criteria laid down in the case-law» (avsnitt 108) og det legges derfor til grunn at det fremdeles kan ses hen til momentets betydning og anvendelse i tidligere rettspraksis.

Ut fra ordlyden «contribution to a *debate* of a general interest» (min kursivering) kan det virke som at det kun er samfunnsdebatten som kan begrunne en allmenn interesse. Selv om samfunnsaktuelle temaer kan tilsi et særlig intensivt vern av ytringsfriheten, synes ikke EMD å begrense anvendelsesområdet til kun å omfatte saker som gir bidrag til en faktisk debatt. Konseptet skal i følge EMD tolkes «rather widely»¹¹⁶ og det sentrale er hvorvidt ytringene er av interesse for allmennheten.¹¹⁷ Tilsvarende ser vi spor av i Høyesteretts praksis, eksempelvis i Rt. 2010 s. 258 (Lokalhistorie), der Høyesterett anså en lokalhistorisk fremstilling for å være av allmenn interesse grunnet sin kulturhistoriske verdi (avsnitt 60).

Temaer som barnevern, barnefordeling og rettssaker har nær tilknytning til samfunnsdebatten. Man vil derfor kunne si at artikler og reportasjer som omhandler lignende temaer isolert sett

---

¹¹¹ *Von Hannover mot Tyskland nr. 2* (avsnitt 109).

¹¹² Jf. Rt. 2009 s. 265 (Memo) (avsnitt 41).

¹¹³ Bekkedal (2014) side 333.

¹¹⁴ Hovlid (2014) side 641.

¹¹⁵ *Von Hannover mot Tyskland nr. 2* (avsnitt 109)

¹¹⁶ *Couderc og Hachette Filipacchi Associés mot Frankrike* (avsnitt 58).

¹¹⁷ Hovlid (2015) side 199.

vil være av generell allmenn interesse. Selv om temaene isolert sett er av allmenn interesse, betyr ikke dette dermed at det er fritt frem for eksponering av private opplysninger. Dette kommer til uttrykk i avgjørelsen inntatt i Rt. 2009 s. 265 (Memo). Der fremholdt førstvoterende at debatten i avisen hadde «betydelig generell interesse», men at spørsmålet måtte bli «hvilket bidrag bildet gav til denne debatten» (avsnitt 42). I denne saken var det et bilde som utgjorde den private opplysningen, men tilsvarende må naturligvis gjelde også der det er tale om andre former for private opplysninger. Det sentrale spørsmålet blir altså om de private opplysningene kan sies å belyse et tema av allmenn interesse.¹¹⁸ Dette kan også betraktes som et krav til forbindelse mellom de private opplysningene og temaet av allmenn interesse.¹¹⁹ Typisk vil den omtalte rolle som kjent eller offentlig person kunne utgjøre en slik forbindelse. Eksempelvis vil man kunne argumentere for at en politikers private sysler etter omstendighetene vil kunne være egnet til å kaste lys over vedkommendes verdiprioriteringer og på denne måte være av interesse for velgerne.¹²⁰ Vurderingen av forbindelse bringer oss over i det neste momentet på EMDs liste: «How well known is the person concerned and what is the subject of the report?». ¹²¹

I tilfeller der private opplysninger om barn publiseres i redaktørstyrte medier må det altså vurderes om det foreligger en forbindelse som gjør barnets private opplysninger egnet til å belyse et tema av allmenn interesse. Der det er tale om kjendisbarn, må det antas at det lettere kan foreligge en forbindelse fordi opplysninger om kjente personer oftere vil ha en informasjonsverdi. Likevel har EMD også for kjendiser satt noen grenser for hva som kan inngå i allmenhetens interesse. I *Von Hannover mot Tyskland nr. 1* ble det eksempelvis uttalt at ytringer om prinsesse Caroline ikke kunne være av allmenn interesse der de var «related exclusively to details of her private life» (avsnitt 76). Tilsvarende ble lagt til grunn om informasjon som bare hadde til hensikt å tilfredsstille leserens nysgjerrighet (avsnitt 65).¹²²

Grunnet lite praksis fra EMD som omhandler eksponering av barn, er det vanskelig å si noe helt sikkert om hvor terskelen skal plasseres ved vurderingen av forbindelse mellom de private opplysningene og den allmenne interessen. Barnets sårbare stilling og behov for særlig beskyttelse tilsier imidlertid at det bør anlegges en høyere terskel. Barn innehar sjeldent offentlige funksjoner, og der barnet ikke er en kjent person er det vanskelig å se for seg at det i det hele tatt kan foreligge en forbindelse mellom barnets private opplysninger og et tema av allmenn interesse.

---

¹¹⁸ Hovlid (2015) side 209.

¹¹⁹ *ibid.* side 207.

¹²⁰ *ibid.* side 215.

¹²¹ Jf. *Von Hannover mot Tyskland nr. 2* (avsnitt 110).

¹²² Se også *Kurier Zeitungsverlag og Druckerei GMBH mot Østerrike nr. 2* (avsnitt 58).

I avgjørelsen *Kurier Zeitungsverlag og Druckerei GMBH mot Østerrike nr. 2* ble en åtte år gammel gutt eksponert i massemedia i forbindelse med en barnefordelingssak som stod mellom guttens foreldre. I vurderingen ble det først trukket frem at artiklens tema var av allmenn interesse. Avgjørende for avveiningens utfall var imidlertid det forhold at gutten ikke var en «public figure» og at eksponering av hans identitet ikke var «essential for understanding the particulars of the case» (avsnitt 57). Det forhold at eksponering av guttens private opplysninger ikke var nødvendig for sakens opplysning medførte således at ytringsfriheten måtte vike for guttens personvern. I denne saken ble det ikke knyttet særbemerkninger til momentet om allmenn interesse og det forhold at den krenkede var et barn. Det kan tenkes at en slik bemerkning uansett ville vært overflødig all den tid den «vanlige» vurderingen resulterte i privatlivsvernets forrang. Videre ville en overflødig bemerkning kanskje kunne by på u hensiktsmessig tvil om hvorvidt resultatet kunne blitt et annet dersom det var tale om eksponering av en voksen person. Dommen viser med dette at ytringens allmenne interesse som et utgangspunkt må vurderes tilsvarende der det er tale om eksponering av barn. Vi vet likevel ikke hvordan domstolen ville håndtert dette dersom guttens identitet hadde vært «essential for understanding the particulars of the case». Kanskje kan det spekuleres i om domstolene ville modifisert utgangspunktet av hensyn til barnets sårbare stilling og behov for beskyttelse. En annen mulighet ville være å la andre momenter veie tyngre enn den allmenne interessen. At privatlivsvernet trumfer ytringer av allmenn interesse har imidlertid forekommet sjeldent, men det er diskutert i teorien om ikke dette er mer aktuelt etter *Von Hannover mot Tyskland nr. 2*.¹²³

På bakgrunn av det som er sagt ovenfor om momentet allmenn interesse er det mulig å trekke noen generelle slutninger om de faktorer som spiller inn i vurderingen der det er tale om eksponering av barn i pressen. En første faktor er det underliggende temaet i artikkelen eller reportasjen. Saker som angår rettslige prosesser som barnevern, barnefordeling og rettssaker vil typisk kunne være temaer av allmenn interesse. En annen viktig faktor er om barnet innehar en spesiell rolle i samfunnet. Dette gjør at allmennheten etter omstendighetene også vil kunne ha en legitim interesse i nyheter om kjendisbarn. Eksempelvis vil pressen ha større anledning til å publisere bilder av kjendisbrødrene Markus og Martinus, enn barn som ikke opptrer tilsvarende i det offentlige rom. Dette kan også begrunnes i at personverninteressene er mer berettiget for «vanlige» barn som ikke har inntatt en offentlig posisjon. Videre vil det være sentralt å se på hvilke private opplysninger det dreier seg om og om det kan knyttes noen forbindelse mellom de omstridte opplysningene og temaets allmenne interesse. Først der de private opplysningene om barnet er nødvendig for å belyse temaets allmenne interesse, vil det være et argument i favør av ytringsfriheten.

---

¹²³ Se Bekkedal (2014) side 333.

5.3.2 Den omtaltes tidligere adferd

Som det fremgår av kapitlene om samtykke er det flere forhold som kan medføre at et samtykke ikke er gyldig når det gjelder eksponering av barnets private opplysninger. Selv om det ikke foreligger gyldig samtykke, er det likevel relevant å se hen til eventuelle samtykkeliggende signaler. Momentet «prior conduct of the person concerned» bygger nettopp på slike betraktninger.¹²⁴ Dette momentet retter seg imidlertid mot «the person concerned», og skal vi ta EMD på ordet er det altså *barnets* adferd som skal vurderes. Ordlyden «prior» tilsier videre at det ved vurderingen gjelder en form for avgrensning i tid. Ved beskrivelsen av momentet bruker EMD ordlyden «prior to publication» hvilket tilsier at det er publiseringstidspunktet som er skjæringspunktet.

Siden det er barnets adferd som skal vurderes er det etter min mening naturlig å sondre mellom de situasjoner der det er barnet som har ønsket eksponering og der det er foreldre som har ønsket eksponering. Der det *kun* er foreldre som har ytret ønske om eksponering vil momentet følgelig ikke kunne tas til inntekt for ytringsfrihetens forrang. I *Kurier Zeitungsverlag og Druckerei GMBH mot Østerrike nr. 2* hadde nettopp guttens far holdt pressen oppdatert om barnefordelingstvisten. Til tross for dette ble det i argumentasjonen i favør av privatlivsvernet trukket frem at gutten «had not himself stepped into the public sphere» (avsnitt 59). Fravær av en slik adferd fra den omtalte trakk således i retning av privatlivsvernets forrang.

Det er ikke mulig å gi et fullt ut dekkende bilde av de situasjoner som kan tenkes vektlagt under momentet. Likevel vil det som et utgangspunkt være rimelig å plassere privatpersoner som selv har bidratt til eksponeringen i samme bås som kjendiser. Som vi så under punkt 5.3.1 kan ikke kjendiser forvente et tilsvarende privatlivsvern som vanlige privatpersoner. Tilsvarende hensyn gjør seg gjeldende der privatpersoner har eksponert seg selv til media. Vedkommende kan nettopp gjennom sin opptreden synes å ha gitt avkall på noe beskyttelse og en forventning om et intensivt privatlivsvern er følgelig mindre berettiget. Høyesterett har i Rt. 2007 s. 687 (Big Brother) gitt uttrykk for lignende betraktninger. Der fremholdt førstvoterende at «det nok kan vere slik at den som har "stilt seg til skue i det offentlige liv", jf. Rt-1994-506 på side 517, må finne seg i meir enn dei som ikkje har gjort det» (avsnitt 79). Praxis fra EMD bekrefter at personens egen eksponering kan ha betydning for avveiningen. I *Egeland og Hanseid mot Norge* som omhandlet publisering av et bilde av en straffedømt person, ble det eksempelvis trukket frem at vedkommende ikke hadde «(...) voluntarily exposed himself or herself (...)» i kraft av sin rolle som politiker, offentlig person eller som deltaker i en offentlig debatt av allmenn interesse.¹²⁵ Videre ble det i *Axel Springer AG mot Tyskland*

---

¹²⁴ Hovlid (2015) side 304.

¹²⁵ *Egeland og Hanseid mot Norge* (avsnitt 62).

uttalt at den omtaltes «legitimate expectation» om effektivt privatlivsvern var redusert som følge av at vedkommende tidligere hadde bidratt til eksponering av seg selv.¹²⁶

Etter dette må det legges til grunn at det i avveiningen kan tas i betraktning hvorvidt den omtalte har vært delaktig i eksponeringen. Hvordan dette skal vektlegges der det er tale om barn er usikkert, men det forhold at EMD i det hele tatt har trukket frem momentet i vurderingen tilsier at det kan være av en viss betydning.¹²⁷ I hvert fall vil det i situasjoner der barnet ikke har vært delaktig kunne anføres som argument for et intensivert privatlivsvern. Det er nærliggende å anta at det må kreves en større delaktighet fra et barn enn fra en voksen person, før man kan anse barnet for å ha gitt avkall på deler av sitt personvern. At barn ikke har tilsvarende samtykkekompetanse, selvråderett og privatautonomi er nettopp fordi de må beskyttes mot sine egne beslutninger og handlinger. Dette er grunnleggende hensyn som bør få innvirkning på hvor terskelen skal legges også under et moment som dette. Annen type adferd fra den omtalte som også kan få betydning ved avveiningen er barnets eventuelle protester eller forsøk på å beskytte seg mot eksponering.¹²⁸ Dette er også faktorer som kan tilsi et mer intensivt privatlivsvern.

5.3.3 Innhold, form og konsekvenser av publiseringen

Det neste punktet på listen til EMD er «content, form and consequences». Disse tre momentene har en naturlig tilknytning til hverandre og må følgelig vurderes i sammenheng. Domstolen går ikke i dybden av hva som skal inngå i vurderingen, men trekker frem noen sentrale faktorer. For det første er det relevant å se hen til *måten opplysningene og den omtalte har blitt fremstilt på*.¹²⁹ For eksempel vil det kunne være av betydning om det er benyttet bilder, video eller lydklipp.¹³⁰ Tekniske virkemidler som dette vil etter omstendighetene typisk kunne utgjøre en større krenkelse enn publisering av ren skrift.¹³¹ Her vil graden av identifisering naturligvis også spille inn. Dersom barn er eksponert med tekniske virkemidler som forsterker krenkelsen, tilsier dette at hensynet til privatlivsvernet intensiveres.

Videre trekker EMD frem *omfanget av distribusjon* som relevant aspekt ved vurderingen.¹³² Dette er logisk ettersom omfanget og mottakerkretsen vil kunne påvirke konsekvenser av publiseringen. Publisering i en lokal papiravis, vil eksempelvis kunne være mindre inngripende

---

¹²⁶ *Axel Springer AG mot Tyskland* (avsnitt 101).

¹²⁷ *Kurier Zeitungsverlag og Druckerei GMBH mot Østerrike nr. 2* (avsnitt 57 og 59).

¹²⁸ Hovlid (2015) side 210–212.

¹²⁹ *Von Hannover mot Tyskland nr. 2* (avsnitt 112) og *Axel Springer AG mot Tyskland* (avsnitt 94).

¹³⁰ Hovlid (2015) side 295.

¹³¹ En slik betraktning finner vi eksempelvis i *Von Hannover mot Tyskland nr. 2* (avsnitt 113).

¹³² *Von Hannover mot Tyskland nr. 2* (avsnitt 112) og *Axel Springer AG mot Tyskland* (avsnitt 94).

enn publisering i en nettavis som er tilgjengelig for alle. At en publisering som ligger tilgjengelig på nett har mer skadepotensiale, er heller ikke usannsynlig når man forestiller seg barnet i en fremtidig jobbsøkersituasjon.

Et sentralt element i avveiningen som nok kan plasseres under momentet om innhold, er *graden av sensitivitet*.¹³³ Dette kan betraktes som et spørsmål om *hvor private* opplysningene er. I avgjørelsen inntatt i Rt. 2010 s. 258 (Lokalhistorie) kommer vurderingen om sensitivitetsgrad til uttrykk der førstvoterende fremholder at det ved rettsstridsvurderingen spiller en rolle «(...) hvor nærgående og intim opplysningen er» (avsnitt 56).¹³⁴ Lignende betraktninger ser vi blant annet i *Von Hannover mot Tyskland nr. 1* der det ble lagt vekt på at det publiserte materialet inneholdt «(...) very personal or even intimate “information” about an individual» (avsnitt 59).¹³⁵ Det er altså de særlig nærgående og intime opplysninger som ser ut til å intensivere privatlivsvernet.

Etter en alminnelig språklig forståelse tilsier «intime» opplysninger at det må være tale om opplysninger knyttet til forhold som kjønn, samliv eller seksualliv. Rettspraksis fra EMD tyder imidlertid på at begrepet rekker videre enn dette. I *Hannover mot Tyskland nr. 1* ble eksempelvis en rekke bilder av prinsesse Carolines daglige sysler ansett for å være intime, og i *MGN Limited mot Storbritannia* ble informasjon om en kvinnes rusmisbruk omtalt som opplysninger av «intimate and private nature» (avsnitt 151).¹³⁶ Hovlid har tatt til orde for at det er de opplysninger som kan kategoriseres som «særlig nærgående og beskyttelsesverdig» som faller innunder uttrykket «intime» opplysninger.¹³⁷ Forfatterens analyser av rettspraksis fra EMD og Høyesterett viser imidlertid at det generelt vies lite spalteplass til vurderingen om sensitivitetsgrad og at domstolene heller ikke er konsekvente med eksplisitt å fremheve denne sentrale faktoren. Dette gjør det vanskelig å si noe generelt om hvordan sensitivitetsgraden skal vurderes og hvilken betydning den skal gis i avveiningen.¹³⁸

Når sensitivitetsgraden skal vurderes der barn er eksponert i media, er det etter min mening naturlig å trekke inn barnets sårbare stilling ved vurderingen. Barnets særlige behov for vern tilsier nettopp at privatsfæren bør utvides noe ved en slik vurdering og at opplysninger dermed lettere kan anses å være nærgående og av privat karakter. I den tidligere omtalte saken

---

¹³³ Se Hovlid (2015) side 184.

Merk at sensitivitetsgraden også kan inngå under «the subject of the report» som ble behandlet i tilknytning til momentet om allmenn interesse.

¹³⁴ Hovlid (2015) side 283.

¹³⁵ *ibid.* side 287.

¹³⁶ *l.c.*

¹³⁷ *ibid.* side 290.

¹³⁸ *ibid.* side 290–291.

Kurier Zeitungsverlag og Druckerei GMBH mot Østerrike nr. 2 finner vi utsagn som kan antas å bygge på lignende betraktninger. Der uttales blant annet at «(...) there is no doubt that the preservation of the most *intimate sphere of life of a juvenile* (...) deserved *particular protection* on account of his or her *vulnerable position*» (min kursivering) (avsnitt 59). Når EMD har uttalt dette i tilknytning til en barnefordelingssak, er det all grunn til å tro at andre saker med tilknytning til barns familierelasjoner vil inngå i tilsvarende intimsfære. I *Kurier Zeitungsverlag og Druckerei GMBH mot Østerrike nr. 1* finner vi en lignende uttalelse. Der uttaler EMD at «(...) there is no doubt that the identity of the victim of a crime deserves particular protection on account of his or her vulnerable position, *all the more so in the instant case as C was a child* (...)» (min kursivering) (avsnitt 53). Her ser det ut til at EMD tillegger argumentet ekstra tyngde ved å vise til at den eksponerte er et barn.

Man bør med sikkerhet kunne anta at opplysninger om et barns tilknytning til barnevern, straffbare forhold og familierelasjoner etter sin natur kan sies å være av særlig sensitiv karakter. Den enkelte sak må imidlertid vurderes konkret og sensitivetsgraden vil naturligvis påvirkes av hvor nærgående og detaljerte opplysningene er. Sensitivetsgraden vil også kunne ses i sammenheng med de øvrige faktorene trukket frem tidligere under dette punktet. Et bilde vil som kjent kunne si mer enn ord og nærgående opplysninger vil naturligvis kunne øke risikoen for negative konsekvenser av publikasjonen. Tilsvarende vil inngrepets art kunne påvirkes av om omtalen er negativ, nøytral eller positiv.¹³⁹ Dette viser at innholdet og særlig dets sensitivitet kan aktivere tunge personvern hensyn. Sensitivetsgraden vil med dette kunne utgjøre et sterkt argument for privatlivsvernets forrang. Som de to sakene mot Østerrike tilsier, vil et slikt argument styrkes ytterligere grunnet barnets særlige behov for privatlivsvern. Forhold som liten grad av sensitivitet og tilstrekkelig anonymisering vil på den annen side kunne utgjøre et argument i favør av ytringsfriheten.

5.3.4 Pressens innsamling av materiale og ytringens troverdighet

Det neste momentet på listen er fremstilt ulikt i *Von Hannover mot Tyskland nr. 2* og *Axel Springer AG mot Tyskland*. I førstnevnte sak der det omstridte materialet var bilder, er momentet formulert som «[c]ircumstances in which the photos were taken».¹⁴⁰ I *Axel Springer AG mot Tyskland* som ikke kun gjaldt bilder er momentet formulert som «[m]ethod of obtaining the information and its veracity».¹⁴¹ Momentene har det fellestrekk at de begge knytter seg til *hvordan det omstridte materialet er fremskaffet*. Formuleringen i *Von Hannover mot Tyskland nr. 2* får størst betydning som selvstendig moment der det er snakk om såkalt paparazzivirksomhet hvor vedkommende ikke har vært delaktig i fremskaffelsen.¹⁴² Dette er etter

---

¹³⁹ Hovlid (2015) side 292–293.

¹⁴⁰ *Von Hannover mot Tyskland nr. 2* (avsnitt 113).

¹⁴¹ *Axel Springer AG mot Tyskland* (avsnitt 92).

¹⁴² Hovlid (2015) side 299.

min mening mindre relevant for oppgavens tema og eventuelle andre faktorer som kan trekkes inn under momentet er redegjort for under punkt 5.3.3. Det vil derfor i det følgende fokuseres på momentet formulert i *Axel Springer AG mot Tyskland*.

Momentets innhold knytter seg til de «duties and responsibilities» som medfølger pressens yttingsfrihet.¹⁴³ Plikter og ansvar som trekkes fram under momentet er at pressen må handle i god tro, på tilstrekkelig faktabasert grunnlag og gi pålitelig og presis informasjon i samsvar med «ethics of journalism».¹⁴⁴ For at pressen skal være i god tro hva gjelder ytringenes sannhet må pressen derfor ha oppfylt sin undersøkelsesplikt og gjengitt kilder korrekt. Der det foreligger sterke beskyldninger skal den omtalte videre gis anledning til å imøtegå innholdet og uriktige opplysninger skal kunne møtes med tilsvaer. Dette er sentrale og anerkjente prinsipper som også kommer til uttrykk i Vær Varsom-plakaten til Norsk Presseforbund.¹⁴⁵

Når det gjelder pressens eksponering av barn er det kanskje undersøkelsesplikten som er mest aktuell. Likevel tilsier hensynet til barnets medbestemmelsesrett at også barnet skal gis en rett til å imøtegå opplysningene før publisering. Denne retten må naturligvis utøves i tråd med barnets alder og utvikling. Selv om hverken EMD eller Høyesterett har uttalt seg om dette, må det nok også her legges til grunn at det er foreldrene som innehar imøtegåelses- og tilsvaersretten der barnet ikke har tilstrekkelig modenhet. Det kan reises spørsmålstejn ved om imøtegåelse i det hele tatt er en aktuell problemstilling, da det sjeldent fremsettes alvorlige beskyldninger om barn i pressen. Eksempelet fra Valdres-saken der barn ble anklaget for mobbing og nærmest fremstilt som mordere kan imidlertid kanskje nærme seg en situasjon som kunne aktualisert en slik vurdering.

I saker om barnevern vil aktørene som uttaler seg til pressen typisk være privatpersoner som opplever seg uriktig behandlet av det offentlige. Aktørene på motsatt side av saken (for eksempel representanter fra barnevernet) vil kanskje ha begrenset mulighet til å uttale seg grunnet regler om taushetsplikt og manglende adgang til å kommentere enkeltsaker i media. Slike situasjoner vil objektivt sett være egnet til å gi et skjevt bilde av saken, og skal pressen være i god tro hva gjelder opplysningenes sannhet er det derfor helt vesentlig at fakta er tilstrekkelig undersøkt og etterprøvd.

---

¹⁴³ Jf. EMK art. 10 nr. 2.

¹⁴⁴ Jf. *Axel Springer AG mot Tyskland* (avsnitt 93).

¹⁴⁵ Se bl.a. Vær Varsom-plakaten punkt 3.2 (undersøkelsesplikt), punkt 3.7 (gjengivelse av kilder), punkt 4.14 (samtidig imøtegåelse) og punkt 4.15 (tilsvaer).

I de to tidligere nevnte sakene mot Østerrike fremheves pressens «duties and responsibilities» i gjennomgangen av «general principles».¹⁴⁶ Likevel blir det ikke uttrykkelig tatt stilling til dette under subsumsjonen. Selv om hensynet til barnets sårbare stilling kan tale for et skjerpet aktsomhetskrav, er det ut ifra rettspraksis lite rettsskildemessig grunnlag for å si noe sikkert om hvilken betydning momentet har i saker om barn.

5.3.5 Sanksjonsintensitet

Det siste momentet på EMDs liste er «severity of the sanction imposed». Momentet ble ikke nevnt i *Von Hannover mot Tyskland nr. 2*, hvilket må ha sin bakgrunn i at det ikke forelå noen sanksjoner. Prinsessen av Monaco klagde inn staten for manglende privatlivsvern, og ikke for å ha blitt ilagt sanksjoner slik pressen hadde blitt i *Axel Springer AG mot Tyskland*. Der pressen blir ilagt sanksjoner på bakgrunn av sine ytringer, vil det være nærliggende å ta i betraktning sanksjonsintensiteten ettersom en streng sanksjon vil kunne utgjøre et større inngrep i yttringsfriheten enn en mindre sanksjon. Er sanksjonen for streng, vil dette således kunne brukes som argument i favør av yttringsfrihetens forrang.¹⁴⁷

Ved anvendelse av de norske sanksjonsmulighetene, vil eksempelvis bot eller fengselsstraff etter strl. § 267 utgjøre en høyere sanksjonsintensitet enn ileggelse av erstatning etter skl. § 3-6. I *Kurier Zeitungsverlag og Druckerei GMBH mot Østerrike nr. 2* ble det nettopp trukket frem at pressen «(...) was not subject to a fine imposed in *criminal proceedings* but was ordered to pay compensation for the injury caused to the person with whose right to respect for his strictly private life it had interfered» (avsnitt 43). Videre konstaterte domstolen at «(...) [t]he amounts appear reasonable (...)» (avsnitt 48), dette vurdert ut fra privatlivsinngrepet gutten var blitt utsatt for. Det sentrale synes således å være hvorvidt sanksjonene står i et rimelig forhold til privatlivsinngrepets størrelse.

5.3.6 Oppsummering

Gjennomgangen ovenfor viser at de vanlige momentene også er relevante der det er snakk om eksponering av barn. Selv om EMD i de to sakene mot Østerrike ikke trekker frem egne momenter som særskilt gjelder barn, ser det likevel ut til at avveiningen og momentenes vekt lar seg påvirke av at omtaleobjektet er et barn. I *Kurier Zeitungsverlag og Druckerei GMBH mot Østerrike nr. 2* understrekes det også i tilknytning til EMK art. 8 at statenes positive plikt til å beskytte borgernes privatliv gjelder «in particular minors» (avsnitt 51). Disse forholdene tilser at EMD i praksis forsøker å ta høyde for de særhensyn som gjelder barn.

---

¹⁴⁶ *Kurier Zeitungsverlag og Druckerei GMBH mot Østerrike nr. 1* (avsnitt 43).
Kurier Zeitungsverlag og Druckerei GMBH mot Østerrike nr. 2 (avsnitt 48).

¹⁴⁷ Begrepet «sanksjonsintensitet» er hentet fra Hovlid (2015) side 193.

Jeg har tidligere i punkt 2.2.4.2 tatt til orde for at barnets beste bør spille inn i avveiningen ettersom at EMD i andre saker har anerkjent dette som grunnleggende hensyn. Det at barnets beste ikke nevnes uttrykkelig i sakene mot Østerrike er etter min mening ikke til hinder for at hensynet kan komme inn som tilleggsmoment i mer tvilsomme saker. I de to sakene mot Østerrike forelå det allerede tungtveiende personverninteresser og det kan tenkes at EMD anså det som overflødig å trekke frem barnets beste som tilleggsargument der den «vanlige» balansen ga en tilstrekkelig begrunnelse for resultatet. At barnets interesser er tatt i betraktning kan imidlertid innfortolkes i domstolens vektlegging av personverninteresser.

Norske domstoler er, i motsetning til EMD, konstitusjonelt forpliktet til å ta i betraktning barnets beste som grunnleggende hensyn, jf. Grl. § 104. Etter min mening er det derfor tvilsomt at norske domstoler i dag vil unnlate å trekke frem dette hensynet særskilt i rettstridsvurderingen. Det at Høyesterett i Rt. 2015 s. 93 (Maria) uttalte at Grl. §§ 102 og 104 var «komplementære» bestemmelser, underbygger dette.¹⁴⁸ Som redegjort for under punkt 2.2.4.2 er også pressen forpliktet til å vurdere hensynet til barnets beste i sine beslutninger som berører barn. Dette bør derfor etter min mening få innvirkning i momentet om pressens aktsomhet og momentet om den omtaltes tidligere adferd. Dersom pressen ikke har tatt i betraktning barnets beste, tilsier denne manglende aktsomheten at det skal mye til før man kan tillegge barnets adferd betydning i disfavør av barnet. Det er viktig å være klar over at barnets beste etter forholdene også kan trekke i favør av ytringsfriheten. Har barnet for eksempel et sterkt behov for å benytte pressen som kanal for sine ytringer, kan det hende at det beste for barnet vil være at barnets egen ytringsfrihet trumfer barnets behov for privatlivsbeskyttelse. Jeg er ikke kjent med at en slik situasjon har vært oppe for domstolene, men ved et slikt tilfelle må det trolig foretas en avveining av om det er barnets ytringsfrihetsinteresser eller personverninteresser som veier tyngst.

---

¹⁴⁸ Rt. 2015 s. 93 (Maria) (avsnitt 66).

6 Avslutning

6.1 Sammenfatning

Oppgavens belysning av gjeldende rett har vist at regelverket ikke gir noe klart svar på hvilket handlingsrom som eksisterer der pressens ytringsfrihet kolliderer med barnets personvern. Ut fra det rettskildematerialet som foreligger kan ikke pressen ansvarliggjøres for publisering fundert på gyldig samtykke. Der det foreligger gyldig samtykke, vil det heller ikke foreligge krenkelse av personvernet. Reglene om samtykke er derfor av stor betydning for vurderingen av pressefrihetens rekkevidde. Barnelovas regler gir foreldre samtykkekompetanse i barnets sted, der barnet ikke selv er i stand til å ta en forsvarlig beslutning. Dette forutsetter at samtykkekompetansen vurderes konkret ut fra barnets egen utvikling og modenhet. Der barnet er i stand til å ta beslutningen selv, opphører den legislative begrunnelsen for foreldrenes samtykkekompetanse og det vil følgelig kun være barnet som kan avgi gyldig samtykke.

Ut fra annen lovgivning kan det se ut som at lovgiver i sin alminnelighet har ansett barn på 15 år som tilstrekkelig utviklet til å ta forsvarlige beslutninger på egne vegne, men likevel slik at denne alderen må heves med alvorlighets- og sensitivitetsgraden av beslutningen. Samtykke til publisering av særlig sensitive opplysninger vil kunne innebære så store konsekvenser for et barn at samtykkekompetansen i visse situasjoner ikke vil inntre før barnet er myndig. Hvorvidt foreldrene i slike situasjoner kan samtykke på barnets vegne må vurderes ut fra de begrensinger som følger av barnelova og menneskerettighetene for øvrig. Vil et samtykke være i strid med barnets beste eller et inngrep i barnets rett til privatliv, vil foreldrene heller ikke ha kompetanse til å avgi gyldig samtykke. Gyldig samtykke må bevises, og av det som følger av rettspraksis er det pressen som har bevisbyrden. Pressen må derfor benytte metoder som kan påvise at vilkårene for gyldig samtykke er tilstede.

Pressens ytringsfrihet og barnets personvern er likestilte menneskerettigheter etter Grunnloven og EMK, hvilket fordrer at rettighetene må avveies mot hverandre. Dette innebærer at pressen kun har rett til å eksponere barn i massemediene dersom ytringsfrihetsinteressene veier tyngre enn barnets personverninteresser. Hensynet til ytringens allmenne interesse vil typisk utgjøre et tungtveiende og avgjørende moment i favør av ytringsfriheten. Som oppgaven viser er det imidlertid særlige personverninteresser som intensiveres der det er barn som eksponeres. Vurderingen må gjøres konkret, og lite rettspraksis på området gjør det vanskelig å si noe sikkert om hvordan barnets særhensyn vil påvirke utfallet av vurderingen.

6.2 Gir regelverket et tilstrekkelig godt vern for barn?

Slik regelverket i dag fremstår er det etter min mening lite rettssikkerhet hva gjelder barnets personvern. Dette gjelder for eksempel der det er foreldre som bidrar til at personvernet utfordres. Selv om det normalt er foreldrene som står nærmest til å ta fornuftige avgjørelser på barnets vegne, vet vi at mange foreldre i dag eksponerer barn uten å ta tilstrekkelig hensyn til barnets interesser og meninger. Klarere regler for samtykke vil trolig kunne skape mindre usikkerhet og bidra til at rettsanvenderen lettere kan identifisere overgangen mellom foreldrenes og barnets samtykkekompetanse. Fravær av aldersgrenser gjør at det er de skjønsmessige reglene i barnelova som blir avgjørende for om samtykkekompetanse foreligger. Selv om fleksibiliteten er ment å være et gode, skaper ordningen en usikkerhet som hverken barnet, foreldrene eller pressen er tjent med. Derfor vil lovfestede aldersgrenser trolig kunne være et personvern fremmende tiltak. Unntaksbestemmelser kan i stedet bidra til at reglene harmonerer med barnets konvensjons- og Grunnlovbestemte rettigheter.

En regel om at privatlivskrenkelser ikke kan foreligge ved avgitt samtykke kan medføre uheldige resultater der det ikke er den omtalte selv som har samtykket. Den legislative begrunnelsen bak en regel om at samtykke fritar pressen fra ansvar, må antas å være ideen om at den som samtykker til noe, er mindre beskyttelsesverdig.¹⁴⁹ Denne begrunnelsen gjør seg ikke gjeldende i like stor grad der barnet ikke selv har samtykket. Der foreldre fatter konsekvensfylte beslutninger på barns vegne, uten at barnet selv er involvert i beslutningen, er barnet etter mitt syn særlig beskyttelsesverdig. På bakgrunn av dette vil det etter min mening være mer hensiktsmessig om det gjøres unntak fra regelen om at samtykke virker automatisk frifinnende, i situasjoner der det ikke er den omtalte selv som har samtykket. En slik ordning vil ikke innebære at et avgitt samtykke er helt uten betydning. Et avgitt samtykke kan heller tas i betraktning som moment under avveiningen. På denne måten vil samtykket kunne få virkning i tråd med sin legislative begrunnelse og kun tas til inntekt for ytringsfrihetens forrang dersom samtykket i den konkrete situasjon tilsier at barnet ikke er beskyttelsesverdig.

Selv om det i Norge finnes regler som gjør det mulig å gå til sak mot pressen etter eksponering, er veien særlig vanskelig å gå for et barn. Barn er ikke prosessdyktige etter tvisteloven § 2-2, hvilket hindrer barnet i å kunne håndheve sine rettigheter der det er foreldrene som har ønsket publisering. Et gratis lavterskeltilbud har vi imidlertid gjennom PFU-ordningen, hvor også barn gis adgang til å klage.¹⁵⁰ Selv om sakene ikke vurderes på juridisk grunnlag eller medfører sanksjoner i form av erstatning eller straff, er det nærliggende å anta at ordningen

---

¹⁴⁹ Hovlid (2015) side 162.

¹⁵⁰ Norsk Presseforbund (e).

virker preventivt og motvirker overtramp fra pressen. Etter min mening er det imidlertid behov for en ytterligere sikkerhetsgaranti for barns personvern, der saker kan prøves juridisk av et uavhengig organ. Norge har foreløpig unnlatt å bli del av barnekomiteens klageordning,¹⁵¹ og pressens omtale av barn er i dag ikke inkludert i andre nasjonale juridiske klageordninger. Etter min mening bør det derfor vurderes om slike saker kan innlemmes i allerede eksisterende klageordninger eller tas til behandling på annet vis, for eksempel ved opprettelse av et nasjonalt klageorgan for barns rettigheter.

---

¹⁵¹ Bendiksen (2014) side 45.

Litteraturliste

Litteratur

- Askeland, Bjarte (2018) “Kommentar til skadeserstatningsloven” i *Norsk lovkommentar*, Gyldendal Rettsdata [Sisert: 02.04.2018].
- Bekkedal, Tarjei “Avveiningen mellom ytringsfriheten og privatlivets fred – replikk til Ellen Lexerød Hovlid”, *Lov og rett* (2015) s. 126–130.
- Bekkedal, Tarjei “Avveiningen mellom ytringsfriheten og privatlivets fred – om EMDs balansetest”, *Lov og rett* (2014) s. 315–333.
- Bendiksen, Lena R.L., Trude Haugli *Sentrale emner i barneretten*, Oslo: Universitetsforlaget, 2014.
- Datatilsynet *Samtykke fra mindreårige*. (2011), <https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/skole-barn-unge/samtykkje-fra-mindrearige/> [Sisert: 07.04.2018].
- Ergo, Thomas *Glassjenta*. (2016), Stavanger Aftenblad, <http://mm.aftenbladet.no/2016/glassjenta/> [Sisert 11.01.2018].
- Espeland, Anett Johansen og Eirin Larsen «*Glassjenta*» blir tidenes lengste avisreportasje. (2016), NRK, https://www.nrk.no/rogaland/xl/_glassjenta_-blir-tidenes-lengste-avisreportasje-1.12772173
- Fliflet, Arne (2014) “Kommentar til Grunnloven” i *Norsk lovkommentar*, Gyldendal Rettsdata [Sisert 13.03.2018].
- Grønvold, Sara Eline og Morten Hendis *Barn og personvern*, 1. utg., Oslo: Kommuneforlaget AS, 2014.
- Hovlid, Ellen Lexerød “Profesjonsetikk som rettskilde i norsk rett”, *Tidsskrift for Rettsvitenskap* (2017) (02-03) s. 247–281.
- Hovlid, Ellen Lexerød *Vern av privatlivets fred*, Oslo: Gyldendal juridisk, 2015.
- Hovlid, Ellen Lexerød “Avveiningen mellom ytringsfriheten og privatlivets fred – kommentar til Tarjei Bekkedal”, *Lov og rett* (2014) s. 632–649.

- Høgberg, Benedikte Moltumyr *Statsrett: kort fortalt*, 2. utg., Oslo: Universitetsforlaget, 2016.
- Høstmælingen, Njål *Internasjonale menneskerettigheter*, 2. utg., Oslo: Universitetsforlaget, 2012.
- Kierulf, Anine “Hvilken rolle spiller Grunnloven § 100 i Høyesteretts ytringsfrihetspraksis?”, *Lov og Rett* (2012) s. 131–150.
- Kierulf, Anine (2015) “Kommentar til Grunnloven” i *Norsk lovkommentar, Gyldendal Rettsdata* [Sisert: 30.01.2018].
- Lødrup, Petter og Tone Sverdrup *Familieretten*, 8. utg., Oslo: P. Lødrup og T. Sverdrup, 2016.
- Møse, Erik, Jørgen Aall, Ragnar Nordeide, Eirik Bjørge (2017) “Kommentar til Den europeiske menneskerettskonvensjon” i *Norsk lovkommentar, Gyldendal Rettsdata* [Sisert: 10.02.2018].
- Nettavisen *En rekke medier felt i PFU*. (2017), <https://www.nettavisen.no/na24/propaganda/en-rekke-medier-felt-i-pfu/3423332732.html> [Sisert: 06.03.2018].
- Norsk Presseforbund (a) *Dette er PFU (udatert)*, <http://presse.no/pfu/dette-er-pfu/> [Sisert 28.01.2018].
- Norsk Presseforbund (b) *Spørsmål og svar (udatert)*, <http://presse.no/pfu/sporsmal-og-svar/> [Sisert 29.01.2018].
- Norsk Presseforbund (c) *PFU i 2017 (udatert)*, <http://presse.no/wp-content/uploads/2018/01/2017-PFU-statistikken-til-utdeling.pdf> [Sisert 29.01.2018].
- Norsk Presseforbund (d) *Vær varsom-plakaten* (2015), <http://presse.no/pfu/etiske-regler/vaer-varsom-plakaten/> [Sisert: 16.04.2018].
- Norsk Presseforbund (e) *Hvem kan klage (udatert)*, <http://presse.no/pfu/slik-klager-du-til-pfu/hvor-sender-du-klagen/> [Sisert: 16.04.2018].
- Sandberg, Kirsten (2018) “Kommentar til barnelova” i *Norsk lovkommentar, Gyldendal Rettsdata* [Sisert: 02.03.2018].

- Smith, Eivind *Konstitusjonelt demokrati*, 4. utgave, Bergen: Fagbokforlaget, 2017.
- Smith, Lucy “Om barns personvern”, *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål* (2011) s. 106–126.
- Syse, Aslak “Barns med- og selvbestemmelsesrett – etter ulike lover”, *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål* (2017) s. 99–105.
- Syse, Aslak (2016) “Kommentar til pasient- og brukerrettighetsloven” i *Norsk lovkommentar, Gyldendal Rettsdata* [Sitert: 10.04.2018].
- Syse, Aslak *Pasientrettighetsloven med kommentarer*, 3. utg., Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS, 2009.
- Syse, Aslak og Asbjørn Kjønstad *Helserettslige emner: rett til helsehjelp, taushetsplikt og informert samtykke, sinnslidende og psykisk utviklingshemmete*, Oslo: Ad notam Gyldendal, 1994
- TV 2 *Ble fratatt barna på fødestua: Nå har Natasha (24) og Erik (21) rømt fra Norge med tvillingene.* (2016), <https://www.tv2.no/a/8426843/> [Sitert: 27.02.2018].
- TV 2 *Vant over barnevernet, men fremdeles siktet av politiet: Natasha og Erik etterforskes videre for å ha tatt barna sine ut av landet.* (2017), <https://www.tv2.no/a/8851165/> [Sitert: 27.02.2018].
- Wessel-Aas, Jon “Pressefrihetens kår i 2014: Ett skritt frem – og to tilbake?”, *Status for ytringsfriheten i Norge, Fritt ord* (2014).

Norske rettskilder

Lovgivning

- 1814 Lov 17. mai 1814 Kongeriket Norges Grunnlov (Grunnloven)
- 1961 Lov 12. mai 1961 nr. 2 om opphavsrett til åndsverk m.v. (åndsverkloven)

1969	Lov 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning (skadeserstatningsloven)
1969	Lov 13. juni 1969 nr. 25 om tredomssamfunn og ymist anna (trossamfunnsloven)
1981	Lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova)
1996	Lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke (kirkeloven)
1999	Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven)
1999	Lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven)
2000	Lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven)
2005	Lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven)
2010	Lov 26. mars 2010 nr. 9 om vergemål (vergemålsloven)
2014	Lov 20. juni 2014 nr. 43 om helseregistre og behandling av helseopplysninger (helseregisterloven)

Forarbeider

NOU 2009: 1	<i>Individ og integritet – Personvern i det digitale samfunnet</i>
Ot.prp. nr. 92 (1998–1999)	<i>Om lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven)</i>
Ot.prp. nr. 12 (1998–1999)	<i>Lov om pasientrettigheter (pasientrettighetsloven)</i>
Ot.prp. nr. 22 (2008–2009)	<i>Om lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 (siste delproposisjon - slutføring av spesiell del og tilpassning av annen lovgivning)</i>
Ot.prp. nr. 110 (2008–2009)	<i>Om lov om vergemål (vergemålsloven)</i>
Prop. 56 LS 2017–2018	<i>Lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) og samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-</i>

komiteen om innlemmelse av forordning (EU) nr. 2016/679 (generell personvernforordning) i EØS-avtalen

- Innst. 186 S (2013–2014) *Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om grunnlovsforslag fra Per-Kristian Foss, Martin Kolberg, Marit Nybakk, Jette F. Christensen, Anders Anundsen, Hallgeir H Langeland, Per Olaf Lundteigen, Geir Jørgen Bekkevold og Trine Skei Grande om grunnlovfesting av sivile og politiske menneskerettigheter, med unntak av romertall X og romertall XXIV.*
- Innst. 187 S (2013–2014) *Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om grunnlovsforslag fra Per-Kristian Foss, Martin Kolberg, Marit Nybakk, Jette F. Christensen, Hallgeir H Langeland, Per Olaf Lundteigen, Geir Jørgen Bekkevold og Trine Skei Grande om grunnlovfesting av økonomiske, sosiale og kulturelle menneskerettigheter, med unntak av romertall IX.*
- Innst. 165 S (2015–2016) *Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Grunnlovsforslag fra Per-Kristian Foss, Martin Kolberg, Marit Nybakk, Jette F. Christensen, Hallgeir H Langeland, Per Olaf Lundteigen, Geir Jørgen Bekkevold og Trine Skei Grande om grunnlovfesting av økonomiske, sosiale og kulturelle menneskerettigheter (romertall IX - begrensninger i de grunnlovfestede rettigheter)*
- Dokument 16 (2011–2012) *Rapport fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven.*

Publiserte dommer

Rt. 2007 s. 687 (Big Brother)

Rt. 2008 s. 1089 (Bryllupsfoto)

Rt. 2009 s. 265 (Memo)

Rt. 2010 s. 258 (Lokalhistorie)

Rt. 2014 s. 1105 (Acta)

Rt. 2015 s. 92 (Maria)

Rt. 2015 s. 746 (Aftenposten)

Rt. 2015 s. 155 (Rwanda)

HR-2016-2554-P (Holship)

RG 2011 s. 1207

Internasjonale rettskilder

Konvensjoner

EMK	The European Convention on Human Rights, Roma 4. november 1950
SP	International Covenant on Civil and Political rights, 16. desember 1966
BK	Convention on the Rights of the Child, 20. november 1989
Charteret	The Charter of fundamental rights of the European Union, 2. oktober 2000

Rettslige dokumenter

A/HRC/27/37	<i>The right to privacy in the digital age</i> , Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, 2014
CRC/C/GC/12	<i>General comment no. 12 (2009) The right of the child to be heard</i> , Committee on the Rights of the Child, 2009
CRC/C/GC/14	<i>General comment no. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1)</i> , Committee on the Rights of the Child, 2013

Publiserte dommer

<i>A mot Norge</i>	The European Court of Human Rights, Strasbourg, 9. april 2009
<i>Armellini mfl. mot Østerrike</i>	The European Court of Human Rights, Strasbourg, 16. april 2015
<i>Axel Springer AG mot Tyskland</i>	The European Court of Human Rights, Strasbourg, 7. februar 2012
<i>Couderc og Hachette Filipacchi Associés mot Frankrike</i>	The European Court of Human Rights, Strasbourg, 10. november 2015
<i>Egeland og Hanseid mot Norge</i>	The European Court of Human Rights, Strasbourg, 16. april 2009
<i>Jeunesse mot Nederland</i>	The European Court of Human Rights, Strasbourg, 3. oktober 2014
<i>Kaplan m.fl. mot Norge</i>	The European Court of Human Rights, Strasbourg, 24. juli 2014
<i>Kurier Zeitungsverlag og Druckerei mot Østerrike nr. 1</i>	The European Court of Human Rights, Strasbourg, 17. januar 2012
<i>Kurier Zeitungsverlag og Druckerei mot Østerrike nr. 2</i>	The European Court of Human Rights, Strasbourg, 19. juni 2012
<i>MGN Limited mot Storbritannia</i>	The European Court of Human Rights, Strasbourg, 18. januar 2011
<i>Nunez mot Norge</i>	The European Court of Human Rights, Strasbourg, 28. juni 2011
<i>R & H mot Storbritannia</i>	The European Court of Human Rights, Strasbourg, 31. mai 2011
<i>Von Hannover mot Tyskland nr. 1</i>	The European Court of Human Rights, Strasbourg, 24. juni 2004
<i>Von Hannover mot Tyskland nr. 2</i>	The European Court of Human Rights, Strasbourg, 7. februar 2012

Von Hannover mot Tyskland
nr. 3

The European Court of Human Rights, Strasbourg, 19.
september 2013